

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hororový film

Autor práce: **BcA. Pavel Bartovský**
Vedoucí práce: **MgA. Ladislav Moulis, Ph.D.**

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra Výtvarného umění
Studijní program Audiovize
Specializace Multimédia

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Hororový film

Autor práce: **BcA. Pavel Bartovský**
Vedoucí práce: **MgA. Ladislav Moulis, Ph.D.**

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2022/2023

Studijní program: Audiovize
Forma studia: Prezenční
Specializace/kombinace: AU – specializace Multimédia /
MgA. (M.AUMM)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **BcA. Pavel BARTOVSKÝ**
Osobní číslo: **D21N0020P**
Adresa: **Zábělská 12, Plzeň – Doubravka, 31200 Plzeň 12, Česká republika**
Téma práce: **Hororový film**
Téma práce anglicky: **Horror Film**
Vedoucí práce: **MgA. Ladislav Moulis, Ph.D.**
Katedra výtvarného umění

Zásady pro vypracování:

Tvůrčí záměr: Hororový žánr je mým osobním nejoblíbenějším žánrem jak v literatuře tak i ve filmu a audiovizi obecně. Mam s tímto žánrem i největší zkušenost (již jsem natočil 2 krátké hororové filmy a další nyní natáčíme).

Technika: Film (krátký dokument) + teoretická práce

Cíl: Cíl, který teoretickou práci a filmem chci splnit je především rozšíření povědomí o hororovém žánru a tím ukázat i jeho společenskou důležitost. Horor je stále a to především u nás brán jako pokleslý a tím méněcenný žánr např. oproti dramatu. Hororový žánr se i u nás málo vyskytuje. Chci to i demonstrovat svým dokumentárním filmem o Cirkusu Ohana, který je jediným úspěšným hororovým cirkusem u nás.

Forma výstupu: Film + tištěná teoretická práce

Min. počet normostran průvodní zprávy: 20

Seznam doporučené literatury:

KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Přeložil Milan ŽÁČEK. Praha: Beta, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5.

BOORSTIN, Jan. *Tajemství filmové řeči: proč funguje americký film?*. Přeložil Jan SVĚRAK. Praha: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-619-5.

TORO, Guillermo del. *Guillermo Del Toro – Cabinet of Curiosities*. USA: Titan Books Ltd, 2013. ISBN 1781169268.

Horor – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Horor>

Filmový horor – Wikipedie. [online]. Dostupné

z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Filmov%C3%BD_horor

How Great Jump Scares Are Made In Horror Movies (Vs. Bad Jump Scares) | MoviesInsider – YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2021 Google LLC [cit. 23.04.2021].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=llpsjbNqlns>

Zack Snyder | Director's Trademarks – YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2021 Google LLC [cit. 23.04.2021]. Dostupné

z: <https://www.youtube.com/watch?v=YPiNixBHj7o>

Anotace

Má práce Hororový film se zabývá celkově popisem tohoto nejen filmového legendárního žánru. Včetně popisu jednotlivých subžánrů a popisem typu vyprávění a filmové řeči, která se v nich uplatňuje. Dále rozbořem vybraných filmů, a to nejen hororových, kde se právě hororová filmová řeč a hororové vyprávěcí postupy uplatňují a tím i moje práce navazuje na praktickou část (krátký film), kde demonstruji hororové postupy (hororová filmová řeč) přímo v praxi.

Klíčová slova

Horor, film, vyprávění, filmová řeč

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval samostatně a nejedná se o plagiát.

V Plzni dne 23.7.2023

.....

Poděkování

Chtěl bych zde poděkovat svému vedoucímu práce Ladislavu Moulisovi za vedení mé práce a trpělivost. Dále pak své oponentce Iloně Malé za oponenturu mé práce. A nakonec své celé rodině za oporu při mém studiu a pomoc při realizace praktické části (krátkého filmu).

Obsah

ÚVOD.....	- 1 -
1 HOROROVÝ ŽÁNŘ.....	- 2 -
1.1 Vnímání hororu	- 2 -
1.2 Historie hororového žánru.....	- 3 -
1.3 Historie českého hororu	- 4 -
2 FILMOVÝ HOROR.....	- 5 -
2.1 Filmový horor v počátcích	- 5 -
2.2 Gotický horor	- 6 -
2.3 Sci-fi horor	- 6 -
2.4 Psychologický horor a zombie horor	- 7 -
2.5 Slasher	- 8 -
2.6 Splatter horor / Gore horor	- 9 -
2.7 Filmy o útoku zvířat a démonické horory	- 10 -
2.8 Japonské horory.....	- 11 -
2.9 Found footage horory	- 11 -
2.10 Haunted house horory.....	- 12 -
2.11 „Sociální horory“ a současná hororová tvorba	- 12 -
2.12 „Děčkové“ micro budget horory	- 14 -
3 ČESKÝ HOROROVÝ FILM.....	- 17 -
4 TVORBA FILMOVÉHO NAPĚTÍ A FILMOVÁ ŘEČ V HOROROVÉM FILMU ..	- 20 -
4.1 Rozbor filmu <i>Insidious</i> (2010) a filmu <i>Sestra</i> (2017).....	- 20 -
4.2 Rozbor filmu <i>Rope</i> (1948) a <i>Psycho</i> (1960).....	- 25 -
4.3 Rozbor filmu <i>Saw</i> (2004) a filmu <i>Hostel</i> (2005).....	- 31 -
5 PRAKTICKÁ ČÁST – CIRKUS STRACHU A VOLAVKA.....	- 34 -
5.1 Vývojová část projektu – Cirkus strachu	- 34 -
5.2 Dramaturgie – Cirkus strachu	- 35 -
5.3 Vizual filmu – Cirkus strachu	- 36 -
5.4 Zvuková složka filmu – Cirkus strachu	- 37 -
5.5 Jak pracuje Cirkus Ohana s žánrem hororu - Cirkus strachu	- 38 -

5.6	Úvod a vývojová část projektu (námět a scénář) - Volavka	- 39 -
5.7	Preprodukce (3D vizuál testy, Storyboard a technický scénář) – Volavka..	- 40 -
5.8	Vizuální styl filmu (kamera a Color Grading) – Volavka.....	- 40 -
5.9	Obsazení – Volavka	- 44 -
5.10	Zvuková a hudební složka – Volavka.....	- 46 -
5.11	Producentická strategie – Volavka	- 47 -
	ZHODNOCENÍ A ZÁVĚR.....	- 50 -
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	- 54 -
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	I
	PŘÍLOHY	III

ÚVOD

Má práce „Hororový film“ se věnuje hororovému filmu a jeho dopadu na diváka. Hororový žánr je mým osobním nejoblíbenějším žánrem jak v literatuře, tak i ve filmu a audiovizi obecně. Mám s tímto žánrem i největší zkušenost (již jsem natočil 2 krátké hororové filmy).

Cíl, který teoretickou prací a filmem chci splnit je především rozšíření povědomí o hororovém žánru a tím ukázat jeho společenskou důležitost. Horor je stále, a to především u nás brán jako pokleslý a tím méněcenný žánr např. oproti dramatu. Hororový žánr se u nás málo vyskytuje. Chci to demonstrovat svým dokumentárním filmem o Cirkusu Ohana, který je jediným úspěšným hororovým cirkusem u nás a zároveň i svým hraným krátkým studentským filmem (Volavka), který též tvoří praktickou část mé diplomové práce. Má praktická část se kvůli tvůrčímu záměru, myšlence a tématu přirozeným tvůrčím vývojem totiž pozměnila, respektive doplnila, kdy jsem praktickou část zpracoval jako krátký hraný film (*Volavka (2024) r: Pavel Bartovský*) a ne dokumentární film (*Cirkus strachu (2023) r: Pavel Bartovský*). Důvodem bylo především lepší demonstrace hororové filmové řeči v praxi na hraném filmu, kde jsme nebyli jen v roli „pozorovatelů“ jako právě u našeho krátkého dokumentárního filmu. Původní dokumentární film *Cirkus strachu* jsme ale zpracovali též a je v mé praktické práci také obsažen ale jakožto doplnění praktické části práce před rozborem mého krátkého filmu Volavka.

Ve své práci si kladu za cíl především informovat čtenáře o důležitosti tohoto žánru a jeho sociálním dopadu a dosahu na společnost. I témata, která se v poslední době v hororech objevují, jsou čím dál silnější a aktuálnější a vycházejí více ze současného světa. Chci demonstrovat, jak se s nimi ve filmech pracuje a jak se i hororový film posunul a proč je hloupé ho označovat stále za pokleslý a méněcenný žánr. Zároveň se chci věnovat i českému hororu, který je bohužel stále u nás minimálně zastoupen a zjistit proč tomu tak je.

1 HOROROVÝ ŽÁNŘ

V následujícím odstavci se pokusím prozkoumat hororový žánr v obecné rovině i mimo film, ale zaměřit se i obecně na hororový žánr v samotném filmu, na jeho počátky a historii, největší tvůrce a současný pohled.

1.1 Vnímání hororu

Počátky hororového žánru lze vysledovat již od dob, kdy poprvé lidé zaznamenávali a začali si vyprávět děsivé příběhy. Nejlepším příkladem jsou strašidelné příběhy, kterými nás jako malé děti děsili dospělí či rodiče, příběhy vyprávěné o prázdninách večer u ohně třeba na letních táborech. S tím často byla i spojená např. stezka odvahy, kterou dotyčné dítě muselo projít, aby ukázalo, jak je odvážné. Několik hororových filmů, knih či videoher se tento pocit snaží často zpracovat (v současné době spíše nostalgicky), především to jsou např. tzv. Young Adult horory známé především díky filmům Stevena Spielberga, kterým se chci věnovat spolu s ostatními podžánry hororu později.

V průběhu vzrůstajícího věku čtenáře či diváka nebo i hráče se pak spolu s vnímáním jeho strachu a děsu a toho čeho se bojí v daném příběhu, mění. Příkladem je např. to, že se tolik nebojí obskurního děsivého piráta přicházejícího z hlubin moře s hákem místo ruky nebo chlupaté rohaté příšerky vylézající z děsivé skříně v dětském pokoji, ale bojí se démona schovávajícího se ve stínech a symbolizujícího zlo, které v životě nikdy neporazíme, ale musíme se s ním naučit žít po celý život. Nebo strach o naše děti, které třeba mrznou uprostřed Tichého oceánu, pronásleduje je obří lidožravý žralok, dochází jim zásoby jídla, a pomalu s nimi sdílí jejich pocity před smrtí i čtenář či divák. Nebo strach o naši jedinou dceru, kterou posedla záhadná síla a pomalu jí zabíjí a nikdo na světě jí není schopen pomoci.

Vnímání strachu se v hororových příbězích filmů či her v průběhu dopívání mění, a to i v případě jednoho konkrétního filmu. Dětský divák se většinou bojí ve *Vymítači ďábla (r: William Friedkin, 1973)* něčeho jiného než dospělý nebo dokonce se bojí v dospělosti ještě více, protože si dokáže představit, že by se tohle dokázalo stát i jemu a jeho vlastnímu dítěti, které ještě tenkrát neměl. Závisí to ale také na způsobu podání příběhu.

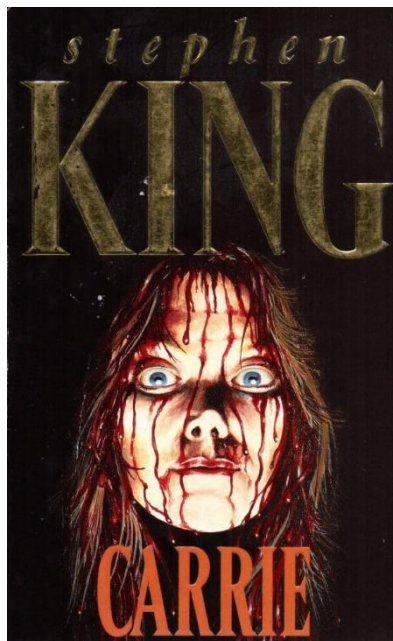
1.2 Historie hororového žánru

Slovo horor pochází z latinského slova horror čili děs a hrůza. Mnoho mýtů a legend používá scénář nebo archetypy příznačné pro pozdější horory. Příběhy o démonech a upírech ve starých babylónských, indických, čínských a japonských mýtech a folklóru, stejně jako některé lidové pohádky, které sepsali bratři Grimmové, jsou dosti děsivé. Moderní horor se vyvinul z gotických románů, které na konci 18. století vytvářeli Horace Walpole (1717–1797) (Otrantský zámek), Ann Radcliffová (1764–1823) (Záhady Udolfa) nebo Matthew Gregory Lewis (1775–1818) (Mnich). Na ně pak v 19. století navázali další autoři. Romány Dracula Brama Stokera (1847–1912) (inspirovaný povídkou Vampýr Johna W. Polidoriho) (1795–1821), Frankenstein Mary Shelleyové (1797–1851), Ďáblův elixír E. T. A. Hoffmanna (1776–1822) a do jisté míry i Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda Roberta Louise Stevensona (1850–1894) jsou dnes považovány za základní díla hororového žánru, stejně jako mnohé povídky Edgara Allana Poea (1809–1849) (Černý kocour, Předčasný pohřeb, Jáma a kyvadlo).

Ve 20. století především na Poeovo dílo navázal Howard P. Lovecraft (1890–1937). Stejně jako horory 19. století, i Lovecraftovo dílo v sobě často zahrnuje prvky sci-fi (Barva z kosmu) a fantasy (Vyděděnec). Také v díle spisovatele sci-fi Raye Bradburyho (1920–2012) se objevují hororové prvky.

K rozvoji hororu výrazně napomohl rozmach filmu, protože audiovizuální dílo vyvolává emoce snadněji než kniha. Mezi nejlepší režiséry hororů patřil Angličan Alfred Hitchcock (1899–1980), jehož filmy se staly základem některých hororových odvětví. Například podle příběhové linky filmu Ptáci byla vytvořena celá řada napodobenin, kdy je určité místo zahlceno kolonií nějakých živočichů – ať už jde o pavouky, piraně, krysy, netopýry atd. Dalším světově uznávaným režisérem hororů je Ital Dario Argento, který jako první spojil detektivní žánr a horor ve filmu Tmavě červená z roku 1975.

Od 70. let 20. století patří mezi nejvýznamnější autory hororové literatury Stephen King (*1947) (*Carrie*, *Prokletí Salem*, *Řbitov zvířátek*, *To*), přičemž většina jeho děl byla i zfilmována.¹

Obrázek 1 - Originální obálka knihy *Carrie* od Stephen Kinga

1.3 Historie českého hororu

U nás se hororový žánr vyskytoval především v pohádkách, legendách i slovanském folklóru. V současnosti příliš hororové české tvorby nevzniká, a to obecně ve všech odvětvích zábavního průmyslu. Česko po roce 1989 tvoří hororové filmy minimálně. Jako velkou výjimku lze označit například nedávnou českou psychologickou hororovou videohru *Someday you'll return* (2020), kde se hráč chopí postavy Daniela a spolu s ním se vydá do Moravských lesů hledat svou ztracenou dceru. Videohra i navzdory nadšeným recenzím a spoustě ocenění získaných i ve světě se však nestala příliš prodejnou navzdory obrovskému množství pirátství.² Konkrétním příkladům českých hororových filmů a důvodům proč už se moc neobjevují se budu ale věnovat až později.

---

¹ Horor – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Horor>

² *Someday You'll Return* se vrací ve vylepšené verzi » Vortex. Vortex [online]. Dostupné z: <https://www.vortex.cz/someday-youll-return-se-vraci-ve-vylepsene-verzi/>

2 FILMOVÝ HOROR

V této kapitole se budu věnovat filmovému hororu jak historii, tak i jednotlivým subžánrům hororu a v neposlední řadě i jeho československé stopě.

2.1 Filmový horor v počátcích

Filmový horor vychází vždy z parametru účelu vyvolat v divákovi strach či jiné emoce jako jsou hnus, obavy či noční můry. Tvůrci často pracují s postavami monster, s duchy, ale například i sériovými vrahy. Za první hororový film je považován film *Le Manoir du diable* (r. George Méliès, Francie, 1896) od legendárního „otce filmu“ George Mélièse. Ten v něm s pomocí, na svoji dobu revolučních, speciálních efektů představuje zámek, ve kterém se objevují dnes už ikonická monstra, jako jsou ďábel či upír. Velký rozmach tohoto žánru nastal v období po skončení 1. světové války, během působení takzvané expresionistické německé nové vlny. Příkladem jsou filmy *Student z Prahy* (r. Paul Wegener a Stellan Rye, Německá říše, 1913), *Golem* (r. Henrik Galeen a Paul Wegener, Německá říše, 1915) či *Kabinet doktora Caligariho* (r. Robert Wiene, Německá říše, 1920).³

Německou expresionistickou vlnou se nechal ovlivnit i Hollywood, který ve 30. letech vstoupil do zlatého období své existence. Přetáhl z Německa část tvůrců či okopíroval většinu motivů a stvořil typ filmu, který dostal poprvé i oficiální pojmenování – horor. Studio Universal během 30. let dalo vzniknout populárním adaptacím filmových klasik jako například *Frankenstein* (r. James Whale, USA, 1931), *Mumie* (r. Karl Freund, USA, 1932), *Neviditelný muž* (r. James Whale, USA 1933). Díky průvodním znakům, ve kterých se strach ze smrti prolíná s romantickou zápletkou, vzniká subžánr tzv. gotického hororu a tím i první subžánr hororového filmu vůbec.⁴

---

³ Horor – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Horor>

⁴ Gotický román – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Gotick%C3%BD_rom%C3%A1n

Obrázek 2 - z filmu *Mumie* (Karl Freund, 1932)

2.2 Gotický horor

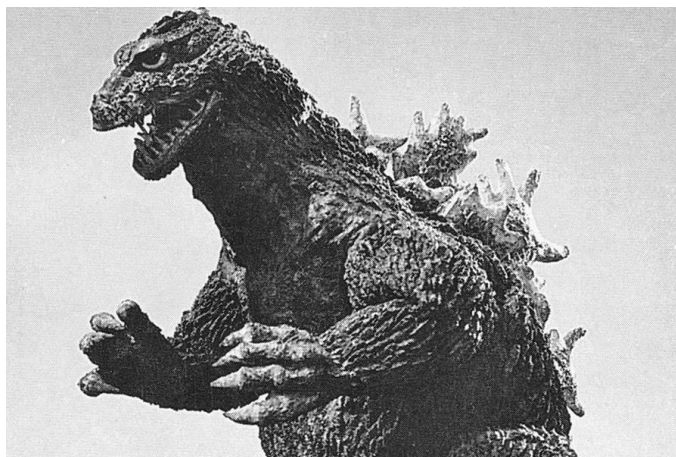
Typickými atributy gotického hororu byl děs, tajemno, nadpřirozené jevy, kletby, šílenství, láska nevinné dívky aj. V gotický hororech většinou sledujeme příběhy o hřbitovech, ruinách hradů a kostelů, upírech, duších, nočních můrách, prokletých rodinách nebo o lidech pohřbených zaživa. Čtenář z jednadvacátého století si lehce všimne toho, že gotické horory a potažmo gotické romány jsou založeny na černobílém vidění postav. Neexistuje zde postava neutrální, v románech tohoto typu nalezneme pouze hrdiny a padouchy (tj. upíry, duchy nebo nestvůry). Při četbě gotického románu také ne jeden moderní čtenář zakroučí hlavou nad naivními milostnými zápletkami, které jdou ruku v ruce s hrůzostrašnými scénami. Subžánr vychází přímo z gotického románu. Většina děl gotického hororu jsou přímo adaptace děl gotického románu.

Nejznámějšími zástupci filmového gotického hororu je většina monster z filmů od Studia Universal: *Frankenstein* (r. James Whale, USA, 1931), *Mumie* (r. Karl Freund, USA, 1932), *Neviditelný muž* (r. James Whale, USA 1933) ale i například legendární německé horory expresionistické vlny: *Golem* (*Der Golem*, r. Henrik Galeen a Paul Wegener, Německá říše, 1915) či *Kabinet doktora Caligariho* (r. Robert Wiene, Německá říše, 1920).

2.3 Sci-fi horor

Další posun hororu nastal až v období po 2. světové válce, do té doby byl tento žánr, z pochopitelných důvodů, v útlumu. Po válce se horor dále prolínal se sci-fi, obavou z budoucnosti, a monstra vystřídal aktuální témata (nukleární válka, strach z budoucí války

atd.). Vznikly v té době filmy jako *Godzilla (1954) r: Iširó Honda* či *Válka světů (1953) r: Byron Haskin*.

Obrázek 3 - z filmu *Godzilla* (r: Iširó Honda, 1954)

2.4 Psychologický horor a zombie horor

V další fázi vývoje můžeme hovořit o vzniku psychologického hororu. Pokud zmiňujeme psychologický horor, tak zde lze chápat hororové monstrum jako transformaci skrytých či potlačovaných lidských fobií, tužeb a představ. Většinou zde nalézáme skrytý hlubší podtext v mysteriózních prvcích, které nám mají odhalit hlavní myšlenku filmu. První ze zástupců tohoto subžánru jsou filmy *Rosemary má děťátko (1968) r: Roman Polanski* a *Osvícení (1980) r: Stanley Kubrick*. Psychologické horory se satanistickými tématy získali obrovskou popularitu především díky legendárnímu *Vymítači ďábla (1975) r: William Friedkin*. Tento žánr se hojně vyskytuje i nyní ve videohráčích. Ve stejné době také vzniká fenomén zombie filmů, a to filmem *Noc ožvlých mrtvol (1975) r: George A. Romera*. Ten je často kombinován i se žánrem komedie.⁵

---

⁵ Psychological horror - Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Psychological_horror

Obrázek 4 - z filmu *Noc ožvlých mrtvol* (r: George A. Romero, 1968)

2.5 Slasher

Slasher je podžánr hororu, kde hlavní antagonistickou roli představuje psychopatický masový vrah, jehož oběti jsou postupně vražděny. Masových vrahů v takovýchto filmech bývá také často více než pouhý jeden. Filmy o skutečných sériových vrazech, v nichž je často zobrazena část jejich života včetně zločinů, se však mezi slashery neřadí. Slasher obvykle začíná vraždou jedné nebo více osob. Vrahem je psychopat často maskovaný. Je to i doba kdy se hororový film stal jedním z nejdělečnějších žánrů. Zároveň i díky jednoduchosti a nízkému rozpočtu začaly slashery vznikat „jak na běžícím páse“ a jde tak asi o dodnes nejnatáčenější subžánr hororu vůbec.

Příkladem mohou být např. filmové série *Halloween* (1978) r: John Carpenter, *Pátek třináctého* (1980) r: Sean S. Cunningham, či *Noční můra v Elm Street* (1984) r: Wes Craven. Za historicky první „slasher film“ je považován film *Psycho* (1960) r: Alfred Hitchcock. Jeho vznik se sice datuje na začátek 60. let, ale do středu pozornosti se dostal až později, a to s filmy *Texaský masakr motorovou pilou* (1974) r: Tobe Hooper anebo *Černé Vánoce* (1974) r: Bob Clark.

Obrázek 5 - z filmu *Černé Vánoce* (r: Bob Clark, 1974)

2.6 Splatter horor / Gore horor

V 80. letech vznikl spolu s nástupem videokazet další subžánr hororu, “splattery”. Levné filmy, které se vyznačovaly především velkým množstvím násilí přehnaného, až černohumorného. Je to například série *Evil Dead* (1981–1992) od Sama Raimiho, film *Bad Taste* (1987) od Petera Jacksona nebo legendární a kontroverzní film *Kanibalové* (1980) r: Ruggero Deodato. Po roce 2000 se tento žánr dále vyvíjel a vznikla krvavější odnož splatterů “torture porn”, *Saw* (2004) r: James Wan nebo například film *Hostel* (2005) r: Eli Roth. Ten se definoval ještě větším umocněním násilí, kdy se stává z násilí přímo „potěšení“. Tyto filmy tedy nejvýrazněji útočí na naše temné touhy, zvědavosti a chuti po násilí, které jsou v lidské přirozenosti odjakživa.⁶

---

⁶ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Přeložil Milan ŽÁČEK. Praha: Beta, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5.

Obrázek 6 - z filmu *Saw* (r: James Wan, 2004)

2.7 Filmy o útoku zvířat a démonické horory

Okolo roku 1975 vznikají i filmy o útoku zvířat například film *Čelisti* (1975) r: *Steven Spielberg*, po kterém byl tento subžánr definován ale obdobné snímky vznikaly již předtím, jako například film *Ptáci* (1969) r: *Alfred Hitchcock*. Také vznikaly i filmy s působením temných nadpřirozených sil, řazených do již zmíněného subžánru “démonických hororů”. Mezi ně například patří film *Carrie* (1976) r: *Brian De Palma*, dívka získá telekinetické schopnosti či *Poltergeist* (1982) r: *Tobe Hooper*, kde dům postavený na bývalém indiánském pohřebišti děsí své obyvatele.

Obrázek 7 - z filmu *Čelisti* (r: Steven Spielberg, 1975)

2.8 Japonské horory

Japonské horory stejně jako celá japonská kinematografie mají svá velká specifika. Např. to je strach z moderních technologií (VHS kazety, telefony) nebo důraz kladený na násilné scény prováděné na lidském těle – tzv. „body horror“. To určitě není pro každého. Zároveň má tento hororový žánr velké tradice. Japonské horory patří k nejprodávanějším a po světě nejznámějším žánrům. Vychází často i z japonské mytologie. Příkladem jsou horory *Kruh* (1998) r: *Hideo Nakata* či *Zmeškaný hovor* (2003) r: *Takaši Miike*, které se i dočkaly „Amerických remaků“.

Obrázek 8 - z filmu *Kruh* (r: *Hideo Nakata*, 1998)

2.9 Found footage horory

Na přelomu tisíciletí zažil filmový horor vznik zcela nového fenoménu a to takzvaného „found footage“. Film je tedy natočen jako skutečný dokumentární film, ve kterém je i často bořena třetí strana. Film se tak tváří jako opravdový materiál, který zachytil skutečnou vraždu či hrůzu a byl později "náhodou" objeven. První film, který obsahoval tyto prvky je italský hororový film *Kanibalové* (1980) r: *Ruggero Deodato*. Formálně ale za první "found footage" hororový film, je považován film *Blair Witch* (1999) r: *Daniel Myrick a Eduardo Sánchez*. K úspěchu mu pomohla též i chytrá marketingová kampaň. Producenti filmu využili devizu tohoto subžánru naplno a to tak, že tvrdili veřejnosti, že jde o skutečný nalezený materiál a protagonisté filmu jsou nezvěštní (herci dostali na určitou dobu zakázáno se ukazovat na veřejnosti). Pravda vyšla najevo až po uvedení filmu. Díky úspěchu found footage hororu *Paranormal Activity* (2007) r: *Oren Peli* se dostal do popředí jeden z nynějších nejmocnějších producentů a pravděpodobně

nejznámější producent hororových filmů současnosti Jason Blum. Ten znovu nastartoval a modifikoval tvorbu nízkorozpočtových hororů.⁷

Obrázek 9 - z filmu *Paranormal Activity* (r: Oren Peli, 2007)

2.10 Haunted house horory

V současné době lze považovat za nejúspěšnější levné, “haunted house” horory “o strašidelném domě”. S minimem efektů, neznámým obsazením a spoustou “lekaček”, tedy šokujících a strašidelných záběrů ukazujících hrůzu pouze na zlomek vteřiny. Tento trend nastolil filmař a producent James Wan se svými filmy *Insidious* (2010) r: James Wan či *V zajetí démonů* (2013) r: James Wan, které se dočkaly obrovského jak diváckého ohlasu, tak i kladného hodnocení kritiky. Úspěch zmíněných hororů a VOD služeb umožnil vznik levných komplexnějších hororových filmů, se silným sociálním podtextem (tzv. „sociálních hororů“) jako například film *Uteč* (2017) r: Jordan Peele, který byl oceněn dokonce i Oscarem za nejlepší scénář.

2.11 „Sociální horory“ a současná hororová tvorba

Nyní se čím dál tím víc dostává do popředí nová vlna subžánru hororového filmu tzv. “sociální horor”. Za počátek tohoto “subžánru” je považován rok 2008. Rok uvedení prvního výrazného zástupce filmu *Ať vejde ten pravý* (2008) r: Tomas Alfredson. Tento subžánr vychází ze subžánru “psychologického hororu” a hlavními tématy filmu jsou vždy nějaké současné sociální problémy (např. problematické vztahy mezi partnery, rasismus,

---

⁷ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Přeložil Milan ŽÁČEK. Praha: Beta, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5.

diskriminace atd.). Film je stavěn na strachu diváka z těchto problémů. Z počátku se tento subžánr řadil spíše do světové “artovější” sféry filmu ale v současnosti se dostal i do popředí v “mainstreamu”. Za nejvýraznější zástupce bych jmenoval filmy *Babadook* (2014) r: *Jenifer Kent*, *Uteč!* (2017) r: *Jordan Peele* či *Nope* (2022) r: *Jordan Peele*.⁸

Obrázek 10 - z filmu *Babadook* (r: *Jenifer Kent*, 2014)

Současná hororová tvorba se vyvíjí především tímto směrem anebo směrem právě dříve zmíněných haunted house horory, které ovládly i mainstream. Občas však v oblasti art filmu vzniknou výjimky, které obklopí spíše VOD služby nežli kina. V současném mainstreamu se ale nejde zbavit pocitu, že se z hororových filmů staly spíše pojítka pro prázdné filmy s tunou hloupých prvoplánovaných lekaček a bez inovace. V podstatě jde o takové pouťové atrakce, kde postavy bez hloubky postupují dál jako ve strašidelném zámku, kde na ně čekají další a další „lekačky bez hloubky a smyslu“. Je to i vyčerpaností témat a určitých stálých zajetých příběhových pozadí, které filmy prolínají s žádnou odvahou o inovaci. Např. filmy o vymytání a démonech a exorcistech jsou v současné době spíše souborem klišé. Nicméně vždy jde o invence samotných autorů. Příkladem může být i nedávná hororová komedie *Renfield* (2023) r: *Chris McKay*, která vychází ze zajetých klišé hororových filmů o upírech, ale převrací je (hlavní postavou je zde pomocník Drákuly) a má hororový příběh, který je zkombinován s černou komedií. Nebo může být příkladem i velmi brzo uvedený film *The Last voyage of the demeter* (2023) r: *André Øvredal*, který také vychází z legendárního příběhu o upířském Drákulovi, ale celý se

---

⁸ BARTOVSKÝ, Pavel. Filmová řeč v hororovém filmu. Písek, 2021. Bakalářská práce. FAMO v Písku. Vedoucí práce Pavel Soukup.

věnuje pouze plavbě obchodní lodi Demeter do Anglie. Příběh vidíme z pohledu nebožtíků, členů posádky, kteří se na lodi plavili spolu s rakví i s Drákulou.

2.12 „Děčkové“ micro budget horory

V současné době vzniká ještě jeden poměrně nenápadný fenomén úzce spojený s hororovým žánrem. Hororový film měl vždy velkou oblibu úzké skupiny lidí. Hororovému žánru se dařilo obecně vždy v úseku nižších rozpočtů, což dokazují i filmy popsané výše. Zároveň se mu dařilo i při prodeji VHS a DVD, v současné době nahrazeném VOD. V tomto prostředí vznikají již několik let bizarní a často nekvalitní „děčkové“ hororové filmy. Jde většinou o extrémně krvavé a šílené filmy vznikající v mikro budget podmínkách čili s rozpočtem nepřesahujícím 500 000 amerických dolarů. Filmy jsou často nasazeny pouze limitovaně v kinech v některých zemích a poté hned vydány na DVD a VOD službách. Zároveň je film i kvůli nízkému rozpočtu extrémně rychle preprodukován, produkován i postprodukován. Přesto se ale i v tomto odvětví specializuje několik produkcí, a to především v USA a Anglii, kde díky tomu, že dokáží natočit film tímto způsobem za kratší období, jsou schopny natočit i několik filmů za rok a distribuovat na DVD a VOD po celém světě. Takto se jim finance vrátí a lze i něco vydělat. Samozřejmě u dlouhodobosti výdělků to tak jednoduché už není. Přesto lze nalézt několik firem, které se na nejen hororové „děčkové“ filmy specializují. Diváci zkrátka milují bizarní filmy a obecně je v lidské nátuře, že lidé si hodně oblíbili filmy, co se dají snadno kritizovat a dělat si z nich legraci (Česká TV tvorba by o tom se svou naprostou přesyceností všemožných reality-shows mohla povídat). Dnešní doba je tomu také velmi nakloněná díky soc. sítím.

V posledních měsících se ale v tomto pododvětví filmové tvorby udály změny, a to vše je zapříčiněno propadem práv na staré klasické pohádky celosvětově známé hlavně díky jejich zpracování od Disney. Jde především o pohádky jako Medvídek Pů, Bambi, Sněhurka a další. U všech totiž uběhla doba 100 let od úmrtí jejich autora a dostaly se tak do fáze tzv. veřejné domény (neboli „volné dílo“). Má to ale jeden háček, a to že se práva vztahují čistě na původní postavy z knížek (tzn. že se to nevztahuje na některé změny vytvořené již během jejich adaptování). Toho se chytl jeden z děčkových anglických hororových tvůrců *Rhys Frake Waterfield* a zajistil si pro některé z nich práva s nápadem, že je převede do hororové reinkarnace. Prvním z tohoto pokusu pak je nedávný film

Medvídek Pů: Krev a med (2022) r: Rhys Frake Waterfield, Film však díky geniálnímu producentskému kroku spojení známé pohádkové dětské roztomilé postavy a děčkové krvavé režby se celosvětově stal fenoménem. Film se stal jedním z nejsdílenějších filmů na internetu minulého roku a dostal se i do distribuce kin po celém světě, včetně ČR. To se u těchto děčkových hororových filmů nikdy nestávalo. Rozpočet filmu činil pouhých 100 000 dolarů a film vydělal celosvětově ohromných 5 milionů dolarů. Čili se rozpočet filmu v zisku více jak zdesetinásobil. Toho si kromě režiséra a producenta filmu, kteří hned začali dělat pokračování (ve kterém by se mohl objevit i tygr, kterému také zanedlouho propadnou práva) všimli i ostatní a v budoucnu bychom se mohli dočkat hned několika krvavých děčkových předělávek známých děčkových pohádek.

Obrázek 11 - z filmu *Medvídek Pů: Krev a med* (r: Rhys Frake Waterfield, 2022)

Je skvělé, že si i malí tvůrci našli cestu, jak natáčet nízkorozpočtový film a dostat jej tak k širokému publiku po celém světě. To mě jako začínajícího filmaře velice těší. Nicméně to má stinnou stránku, protože prozatím jde o opravdu velmi nekvalitní filmy, a to po všech stránkách. Respektive pokud si vezmeme film *Medvídek Pů: Krev a med (2022) r: Rhys Frake Waterfield*, tak jde opravdu o bizardní po všech stránkách směšný a špatný film. Ale díky úspěchu filmu, lze předpokládat, že pokračování (které je nyní již v preprodukcii) a další předělávky pohádek do děčkových hororů, které tvůrci již oznámili (tvůrci si již zajistili práva na Bambiho anebo třeba Sněhurku) také nebudou příliš kvalitní. Nicméně diváky to moc evidentně nezajímá a tím ani tvůrce, protože mají filmy extrémní virální potenciál a diváci na něj nechodí kvůli tomu, aby si zašli na kvalitní horor, ale aby se pobavili, jaký je film „bizár“ a jak moc je špatný. Je tedy trochu smutné, že se tohoto

nového směru nechopí tvůrce či tvůrčí tým s nějakou vizí a snahou udělat opravdu kvalitní film i po umělecké stránce. Samotná idea je totiž úžasná a domnívám se, že by do kina nalákala spousty lidí a virální potenciál by určitě měla. Bizár je bohužel na sociálních sítích sice nejvíce sdílený ale i kvalitní filmy se šílenými nápady se prodávají a mají dosahy také vysoké. Např. takový „béčkový“ hororově zpracovaný animovaný dospělý Medvídek Pů by byl pro diváky určitě vysoce lákavý film a prodával by se. Jediný problém je tak jen v déčkových podmínkách a nízkém micro budget rozpočtu filmu, ve kterých tyto filmy vznikají. Jedním takovým příkladem je i film *Jeníček a Mařenka: Lovci čarodějnic / Hansel & Gretel: Witch Hunters* (2013) r: Tommy Wirkola, ten vnikal v klasických studiových podmínkách ale finančně si díky tomu, že měl klasický „hollywoodský“ rozpočet (cca 50 miliónů amerických dolarů) ve výsledku tolik zase finančně nevedl a nový trend takto jako výše zmíněný film nezavedl.

3 ČESKÝ HOROROVÝ FILM

Český hororový film především vycházel ze světového hororového filmu. Samotné náměty vycházely často z knižních předloh, často českých autorů jako například Karla Jaromíra Erbena, který vycházel ze slovanských pověstí a pohádek, kterých byly často s hororem propojeny. Nicméně obecně máme tento žánr spolu se sci-fi žánrem u nás velmi málo zastoupený. Navíc jde většinou o žánrové počiny, kde se nedá mluvit o čistém hororu. Za nejznámější a nejúspěšnější český horor je považován film *Spalovač mrtvol* (1969) od režiséra *Juraje Herze*. Příběh je o panu Kopfrkinglovi, obětavém zaměstnanci pražského krematoria a vzorném otci rodiny, který důsledně dbá o řádný chod domácnosti a všestrannou výchovu svých dětí. Rád předčítá ze své oblíbené knihy o Tibetu. Tíživá atmosféra napjaté doby násobí všeobecný strach. V měšťáckém stereotypu žijící Kopfrkingl ale spolupracuje s nacistickými okupanty a s obludnou samozřejmostí se zbavuje všeho nebezpečného ve svém okolí, včetně členů vlastní rodiny. Psychologický horor, který patří k pokladům naší české kinematografie obecně, vypráví příběh o lidské zrůdnosti. *Spalovač mrtvol* byl průlomový a na české poměry je stále výjimečný. Použití v tehdejší době neobvyklého krátkoohniskového objektivu – rybího oka při natáčení a hypnotické střihové skladby, děsivé hudby a legendárního výkonu Rudolfa Hrušínského jsou příčinou, že se film dodnes řadí mezi kultovní snímky tohoto žánru. Podstatný je ale i černý humor odkazující se na Hitchcockovu tvorbu a též zpracování tématu nacistické ideologie. Významným filmem je i *Upír z Feratu* (1981) taktéž od *Juraje Herze*, jehož tématem byl strach z inteligence moderních strojů, konkrétně v tomto případě automobilů, a i jeho temná pohádka *Panna a netvor* (1978). Zmínit bychom měli i film *Kytice* (2000) r: *F. A. Brabce*, který je adaptací legendárních poetických básní od Karla Jaromíra Erbena s akcentem na výrazné vizuální zpracování každé z balad.⁹

---

⁹ Kategorie:České hororové filmy – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:%C4%8Cesk%C3%A9_hororov%C3%A9_film_y

Obrázek 12 - z filmu *Kytice* (r: F. A. Brabec, 2000)

Výrazným českým počinem je i snímek *Věry Chytilové Vlčí bouda (1986)*. Psychologický moralizující horor, ve kterém jedenáct mladých lyžařů zažívá teror pod taktovkou vedoucího a instruktorů lyžařského kurzu. Film lehce připomínající námět filmu *Věc (1982) r: John Carpenter*, kde se ale strach drží silně na psychologické rovině postav. Na poli české animace má český horor taktéž zástupce, a to filmem *Krysař (1986)* od režiséra Jiřího Barty, naturalistická adaptace legendární knížky Viktora Dyka. Za hororové filmy lze považovat i některé surrealistické filmy Jana Švankmajera. Ten jako světový zástupce směru surrealismu se často k prvkům hororového žánru uchýloval.

V posledních letech jsou v Česku zaznamenány pouze dva filmy, které si zaslouží zmínku, a to celovečerní hraný film *Polednice (2016) r: Jiří Sádek* a divácky velmi úspěšný film *Ghoul (2015) r: Petr Jákl*, který ale spousta lidí považuje za americký film, kvůli americkému hereckému obsazení a zapojení hollywoodského producenta Roba Cohena. Nyní se hororový žánr objevuje bohužel pouze především v českých krátkých a studentských filmech, kde i slavil tento žánr úspěch. Bylo zde za poslední dobu i pár českých pokusů o celovečerní horory, které ale povětšinou pohořely na neschopnosti autorů (ať už kvůli čemukoliv) ho zpracovat kvalitně, a tedy nestojí za zmínku.

Obrázek 13 - *Ghoul* (r: Petr Jákl, 2015)

Slovensko je na tom o něco lépe. Z poslední doby je vyzdvihovaný například film *Světlonoc* (2022) r: Tereza Nvotová, který částečně využívá právě hororového slovenského folklóru, konkrétně čarodějnice. Nicméně, naprosto skvěle v prvních minutách budovaný hororový film je především kvůli egu autorky utnut, a to díky jejím feministickým názorům a spadne tak do sociálního a nudného dramatu bez hloubky a na hororové prvky se úplně zapomene. Nicméně jde i tak o odvážný počín, který za zmínku určitě stojí stejně jako found footage horor *Zlo* (2012) r: Peter Bebjak o mladých filmařích co si chtějí natočit vymytání a sami se stanou oběťmi nebezpečného démona.

Obrázek 14 - plakát filmu *Zlo* (r: Peter Bebjak, 2012)

4 TVORBA FILMOVÉHO NAPĚTÍ A FILMOVÁ ŘEČ V HOROROVÉM FILMU

Každý hororový příběh si žádá jinou formu vyprávění. Je tedy důležité vybrat vždy tu správnou. Každý subžánr má svá specifika a jiné formy práce s hrůzou, napětím a vtažením diváka do filmu. V této kapitole se chci zabývat metodami a postupy, jak se takový hororový film dělá. Srovnat a ukázat, jak autorský záměr tvůrce může ovlivnit celou strukturu a požitek z dané hororové scény a jak se jednotlivé filmy odlišují. Vše chci demonstrovat na konkrétních příkladech hororových filmů.

Vybral jsem filmy, které mě inspirovaly v tvorbě mého krátkého filmu *Volavka*. *Insidious (2010) r. James Wan* v tvorbě vizuálu a napětí, *Rope (1948) r. Alfréd Hitchcock* kvůli geniální komornosti funkčnosti práce hororové filmové řeči i v jiném žánru (což je i jeden ze základních důvodů vytvoření mého krátkého filmu) a *Saw (2004) r. James Wan* k ukázce jednoduchosti a skvělé funkčnosti žánru hororu v low budget podmínkách.

4.1 Rozbor filmu *Insidious (2010)* a filmu *Sestra (2017)*

Film *Insidious (2010) r. James Wan* je americký hororový film režiséra Jamesa Wana, který vypráví příběh o mladé rodině a jejich synovi, který se po tragické nehodě nachází v kómatu. Jakkoliv se zdá, že situace nemůže být horší, rodiče stále ještě netuší, že tělo jejich chlapce slouží jako vstupní brána pro pomstychtivé duchy, zatímco jeho duše je uvězněna v temném zapomnění.¹⁰

Film spadá do dnes tak častého a opěvovaného divácky úspěšného subžánru haunted house hororů plných „lekaček“. Film má hned několik pokračování, z toho zatím poslední díl nás bude čekat již tento rok a samotná série patří z poslední doby mezi jedny z nejdělejších hororových sérií vůbec. Spadá přesně do příkladu současného „hororového mainstreamu“ (v podstatě je to jeden z filmů co jej vybudoval). Čili malý rozpočet, minimum lokací, pomalé budování napětí zakončené agresivními lekačkami a malý rozpočet doplněný agresivním marketingem. Tento typ hororu jde však udělat kvalitně a nekvalitně. To, jak moc ovlivňuje přístup samotného tvůrce reflektoval i

---

¹⁰ *Insidious* [česky *Insidious*] [film]. Režie James WAN. USA, 2010.

samotný pravděpodobně nejznámější hororový režisér a producent James Wan v jednom svém rozhovoru, kde i reagoval na to, co je podle něj to nejdůležitější, proč jeho hororové filmy jsou opěvované samotnými diváky a tolik rezonují.

Film v zásadě vychází tzv. „ze staré školy“ je zde tedy minimum VFX a používají se zde především praktické efekty (SFX) všeho druhu od neviditelných provázků po SFX make up. Zároveň film velmi chytrě pracuje s tzv. neviditelným zlem (to si rozebereme podrobněji níže, v článku věnujícímu se přímo filmu Alfréda Hitchcocka), které definoval už Alfred Hitchcock. V podstatě to znamená, že se toho, co nevidíme bojíme více. Režisér tak záměrně neukazuje démona, ale nebezpečí, aby si jej divák sám představil jako tu největší hrůzu, jakou zná. Představivost samotného člověka je totiž nejúčinnější tvůrčí metodou, sám si totiž představí to, co ho děsí nejvíce. My mu dáváme jen náznaky toho, jak dané monstrum má vypadat, někdy mohou být tyto náznaky i účelově schválně zdánlivě opačné a matoucí. Tento prvek perfektně Wanovy filmy reflektují a např. ve filmu *V zajetí démonů* (2013) r: *James Wan* taktéž režírované Wanem jsou podoby duchů zahalené úmyslně po celou dobu do tmy. V samotném závěru se dozvídáme, kdo démon doopravdy je (nebo respektive byl, než zemřel a vrací se ze záhrobí, v tomto případě čarodějnice – Bathsheba) a vidíme jej ale taktéž jen na vteřiny, aby strach diváků z něj nevyprchal.

Obrázek 15 - z filmu *V zajetí démonů* (r: *James Wan*, 2013)

Stejně je to i s budováním napětí v jednotlivých scénách. Příkladem může být scéna z filmu *Insidious* (2010) r: *James Wan*, kde se poprvé setkáme s hlavním démonem Lipstick-Face Demonem. V ní nás uvádí do jeho podoby nejdříve povídání babičky

zmíněného malého chlapce, který se stal právě obětí a je jím uvězněn neznámo kde. Nejdříve babička vypráví a kamera na ní pomalu najíždí (zároveň se občas přestřihne na jejího syna – Patricka Wilsona sedícího vedle ní a na jeho manželku – Rose Byrne) pak se přesouváme stříhem přímo do minulosti a momentu, o kterém babička vypráví. Zde vidíme černou postavu démona – stín u jejího vnuka Daltona. Vypráví nám, jak děsivý tento moment byl a démona stále vidíme pouze ve strašidelném stínu. Mezitím v tomto budování napětí kamera už najela na matku, jejího syna na blízké záběry, na detaily kvůli větší osobitosti scény (přechod z větších záběrů do bližších obecně více buduje napětí v dané scéně). Hudba zní a následně utichá, a to i včetně ruchů a pak lekačka. Za otcem se nachází zmiňovaný démon, který potom co vyděšeně babička padá na zem mizí. Zajímavé je, že se scéna odehrává prakticky celá ve dne, a přesto je díky perfektní filmové řeči a jejímu skvělému načasování děsivá, stejně jako kdyby se odehrávala v noci.¹¹

Obrázek 16 - z filmu *Insidious* (r: James Wan, 2010)

Pokud si to tedy zrekapitulujeme a vezmeme popořadě, tak v dnešní době nejčastější budování napětí zakončené jump scarem je budované již několik minut před “lekačkou”. Například osobami skrývajícími se ve tmě. Poté se napětí stupňuje a nebezpečí je zdůrazněné pomalejším tempem – jak stříhovou skladbou, hudbou, tak i pohybem kamery. Diváka napínáme a budujeme v něm strach i pomocí limitace orientace v prostředí. Například vidíme pouze jen co je potřeba (hlavní postavu) ale okolní prostředí je zakryté

---

¹¹ Insidious - Face of Fire - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=fGT87k_CVJ0

tmou. Důležitým prvkem je i „záběrování“. Základním prvkem bývá vždy, že jdeme ze vzdálenějších záběrů k bližším detailům. U bližších záběrů postupně zužujeme viditelnost prostředí a zároveň budujeme důležitost scény a pocit bezpečí. Takto detailnější, intimnější záběry působí. Následně i pohyb kamery je důležitým aspektem, zde je samozřejmě několik cest, kterou si každý režisér a kameraman volí sám. Například režisér James Wan používá především v těchto sekvencích při budování napětí často ruční roztřesené záběry. Důvodem je to, aby se diváci více vžili do vyděšených postav, které právě sledují. U zmíněné scény u filmu *Insidious* však používal kamerové jízdy, a to kvůli tomu, že jsme se vraceli do flashbacku a chytře jim diváka zmátli, aby lekačku v závěru tolik nečekal. Zároveň používá před „lekačkou“ neboli „jumpscareům“ především tři kamerové setupy. Polocelek nebo americký plán, detail na obličej postavy a jeho reakce a celek, ze kterého se většinou najíždí na detail děsivého objektu či postavy, ke které většinou přichází hlavní postava. Samozřejmě je tento setup často chytře obměňován. Jak jsem zmiňoval na začátku je důležité si při budování napětí hrát s divákem a chytře jej mást. Často se na pohyby kamery v hororech používá i steadicam i kvůli zkoseným horizontům, které v nás vyvolávají neklid a pocit strachu.¹²

Zvuková složka je obecně v hororových filmech pak samozřejmě jedna z nejpodstatnějších složek. I při budování napětí samozřejmě hraje velkou roli. Hudba spolu s ruchy filmu je asi tou nejvýraznější složkou, která nám předznamenává nebezpečí, případně tedy „lekačku“. Zároveň s ní i zdůrazňujeme „story beaty“, tedy momenty ve filmu, které výrazně posouvají děj (např. odhalení vraha či nález mrtvolky atd.), které jsou v hororových filmech velmi výrazné a budují v nás jak strach, tak zároveň i nutkání sledovat to, co se stane dál.

S filmovou řečí pracuje především režisér, který je potažmo s producentem a jeho executiveci hlavním tvůrcem projektu (respektive mají mít poslední slovo, ale povětšinou to v dnešní době má především studio produkující film). Dobře hodnocené a divácky úspěšné (mainstreamové) horory právě slaví úspěch díky jednoduchým tématům a i postavám (normální rodina) a zvoleným stylem vyprávění, tedy i filmové řeči. Diváci se totiž

---

¹² How Great Jump Scares Are Made In Horror Movies (Vs. Bad Jump Scares) | Movies Insider - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=llpsjbNQIns>

napojili na postavy ve filmu a dokázali se vcítit do daných momentů. Pro docenění zmíněných hororů a zároveň ukázky negativ těchto hororů nemusíme chodit daleko. Film *Sestra* (2017) r: *Corin Hardy*, zapadající do stejného filmového universa jako *V zajetí démonů* (2013) r: *James Wan*, přichází s prakticky stejnou filmovou řečí a stylem vyprávění, a přesto je film mnohonásobně méně kvalitní a nedosahuje takového emočního přesahu jako film *V zajetí démonů*. Důvodem je, že scény ve filmu nejsou definovány postavami a jejich vyprávěním ale „lekačkami“. Je velmi důležité tvořit napětíové scény s „lekačkami“ a napětím obecně spolu s vyprávěním příběhu tedy dbát na to, aby nebyly „lekačky“ prvoplánové a měli v daný moment opodstatnění. Jinak se z filmu stává pro diváka jenom atrakce jako návštěva strašidelného domu v zábavním parku bez silnějšího přesahu v podobě nějakého příběhu, myšlenky. Tento film sice produkoval *James Wan* (režisér filmu *Insidious* (2010) r: *James Wan* a *V zajetí démonů* (2013) r: *James Wan*) nicméně režíroval jej *Corin Hardy* a je vidět, že práce s postavami a celkovým dějem je zkrátka horší a nemá žádný přesah.

Obrázek 17 - z filmu *Sestra* (r: *Corin Hardy*, 2017)

Režisér *James Wann* však jak i sám přiznal udělal v minulosti obdobnou chybu, kdy se mu úplně nepovedl casting, nestihl vyšperkovat scénář, a to u filmu *Zlověstné ticho* (2007) r: *Jame Wan*. Podle rozhovorů s *Jamesem Wannem* a scénáristou *Leighem Whannellem* byl důvod především šibeniční termín, kdy se projekt musel realizovat a nebyl čas prakticky na nic. Příběh je obecně zajímavý ale nedotažený a podepisuje se to především právě na postavách a na nesympatickém hlavním hrdinovi, kterému nefandíme prakticky

vůbec a padá nám tak i podstatná část napětí jednotlivých scén a jejich uvěřitelnost.¹³ Přesto i tak je film podle mého názoru poměrně nedoceněn, a to jak divácky, tak z pohledu kvality filmu i kvůli samotné režii a záběrování, které je z Wannovy ruky stejně kvalitní jako v jeho následných budoucích úspěšných výše jmenovaných hororových kouscích, pro které minimálně vizuálně sloužil jako základ.

Obrázek 18 - z filmu *Zlověstné ticho* (r: James Wan, 2007)

4.2 Rozbor filmu *Rope* (1948) a *Psycho* (1960)

Alfréd Hitchcock patří mezi krále hororového filmu a je jedním z největších filmových režisérů vůbec. Zároveň je i tvůrcem typu filmové řeči a budování napětí, ze kterého čerpají tvůrci dodnes a čerpali z něj i např. Steven Spielberg (viz. Film *Čelisti*, kde obdobně pracuje se žralokem, kterého záměrně divákovy ukazuje jen v náznacích a plně až v úplném závěru filmu) či Christopher Nolan a spousta dalších legendárních režisérů. Překvapivé však je, že z našeho současného pohledu se za čistý horor dá považovat pouze jeden z jeho všech filmů, a to film *Ptáci* (1963) r: *Alfred Hitchcock*.

Práce s napětím v jeho filmech je více než legendární. *Mastering of tension of Alfred Hitchcock* je základním kamenem napětí, ze kterého čerpají filmy dodnes. Mezi základní kostru/prvkem na kterém staví je, že vždy dáme divákovi vědět víc než hlavní postavě či postavám filmu/hlavnímu protagonistovi filmu. Jako diváci víme více než např. policista, který se právě nachází v domě sériového vraha, po kterém jde. Diváci byli svědky vraždy, kdy zabil bezbrannou ženu a nikdo kromě nich ho neviděl. Vrah se ho pomalu připravuje

---

¹³ Dead Silence [česky Zlověstné ticho] [film]. Režie James WAN. USA, 2007.

zabít a mi si strachem, co se stane dál můžeme „ukousat své nehty.“¹⁴ Stejně jako např. při sledování dialogu kamarádů o baseballu, zatímco jsme jako diváci svědky, jak se u vedlejšího stolu připravuje terorista odpálit svou bombu. Před dialogem jsme byli svědky toho, jak si jí doma připravoval. Nikdo, kromě diváků o tom zdánlivě neví. Zároveň musíme diváka samozřejmě nechat v hádankách, aby měl důvod se koukat dále a měl v příběhu i nadále co odhalovat. Tím je v daných sekvencích a scénách filmu budováno blížící se nebezpečí.

Jedním z méně známých, a přesto geniálně zrežírovaných filmů Hitchcocka je i film *Provaz (1948) r: Alfred Hitchcock*, který se rozhodl Hitchcock zpracovat co nejděleji k divadelní hře, kterou adaptoval. Tak se rozhodl prakticky celý film natočit v jednom záběru (pouze s neviditelnými střihy). Ačkoli nejde o horor, tak právě tento snímek patří k jednomu z nejlepších příkladů, na kterém jde ukázat styl budování napětí a filmové řeči a ze kterého čerpají hororové filmy dodnes.

Oficiální synopse filmu zní: James Stewart, Farley Granger a John Dall vytvořili ústřední postavy v akci nabitým thrillerem inspirovaném skutečnou událostí: Leopold a Loeb. Granger a Dall hrají dva kamarády, kteří uškrtnou svého spolužáka jen tak, pro pocit vzrušení. Poté uspořádají honosnou párty pro rodinu a přátele oběti, při níž je tělo mrtvého nacpáno do kmene stromu sloužícího jako švédský stůl. Když vrazí stočí konverzaci na téma dokonalé vraždy, jejich bývalý učitel (Stewart) pojme podezření.¹⁵ V této Hitchcockově fascinující exkurzi do smrti zjistí profesor během jedné noci, jak brutálním způsobem přeměnili jeho studenti své akademické teorie v hrůzostrašnou realitu.¹⁶

---

¹⁴ Alfred Hitchcock On Mastering Cinematic Tension - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=DPFsuc_M_3E

¹⁵ Rope [česky Provaz] [film]. Režie Alfred HITCHCOCK. USA, 1948.

¹⁶ Alfred Hitchcock's Long Takes — Directing Techniques from 'Rope' - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WkEdRWv6mvk>

Obrázek 19 - z filmu *Provaz* (r: Alfred Hitchcock, 1948)

Jak jsem zmiňoval film je složen z velmi dlouhých záběrů, od 2 až po 10 minut dlouhé. Hitchcock to používal především k držení napětí a vtažení do dění scén. Tento způsob drží diváka ve hře, kterou postavy mezi sebou hrají, zachovává pocit „čerstvosti“ dané scény. Zároveň ale i když jde o dlouhé záběry tak se i v nich zabírá kamerovými nájezdy, čímž se stupňuje napětí daných scén (viz. dříve zmíněné zaběrování ze vzdálenějších záběrů na bližší).

Obrázek 20 - z filmu *Provaz* (r: Alfred Hitchcock, 1948)

Výše zmíněné Hitchcockovo *Master of Suspension* je obsaženo a nejvíce je vidět v Blockingu herců („stagingu herců“). Jsou zde scény, kdy nám herci ukazují svým chováním a mimikou, že ví, co hrozného udělali a tíha jejich svědomí je dohání, což samozřejmě neví ostatní postavy. Jde o subjektivní chování postav, čím v nás Hitchcock udržuje v napětí. V objektivním to záměrně postavy nedávají vědět, v interakci s ostatními

postavami tam lžou. V subjektivním chování postav říká Hitchcock pouze nám, co postavy udělali nekalého a co tají a co chtějí k zatajení svých činů a co v budoucích minutách plánují udělat.¹⁷ Doplnuje to i pohyby kamery, kterými to zdůrazní, aby si byl jistý že divák si toho všimne – subjektivní kamerou.

Obrázek 21 - z natáčení filmu *Provaz* (r: Alfred Hitchcock, 1948)

Ve filmu je pouze cca 10 stříhů z toho pouze 6 jich je jasných a viditelných. Zbylé 4 jsou „neviditelné“ a něčím schované (přirozenou stíračkou atd.). Hitchcock byl v době, kdy film vznikal, tento kompromis nucený udělat, protože se ještě točilo na filmový pás čili nebylo v té době možné celý, více jak hodinový film točit bez výměn filmových kotoučů na kameře. Filmové kamery té doby mohly mít v sobě pouze pásy s filmovým materiálem maximálně 10 minut dlouhým a stejně tomu bylo i v projektorech v kinech, kde musel projekční každých 20 minut vyměnit v projektoru kotouč s další částí filmu (tomuto procesu se říkalo „Changeover Cue“). Bylo tak nemožné dosáhnout pocitu filmu natočeného kompletně v jednom záběru. Nicméně těchto zmíněných 6 stříhů (která přesně přichází v době kdy se mění na projektoru film s dalším kotoučem obsahujícím další část filmu – proces „Changeover Cue“) se Hitchcock rozhodl využít ve svůj prospěch, a to ke

---

¹⁷ Alfred Hitchcock's Long Takes — Directing Techniques from 'Rope' - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WkEdRWv6mVk>

zdůraznění momentů ve filmů – filmových beatů v příběhu, moment šoku v příběhu. Jeden střih tedy např. vidíme hned na začátku filmů, kdy vidíme uškrceného spolužáka. Nebo momentu, kdy učitel začíná tušit, že mají studenti něco společného s něčím nekalým nebo kdy nalézá důležitý předmět atd.

Obrázek 22 - seznam všech 11 záběrů z filmu *Provaz* (r: Alfred Hitchcock, 1948) i s jejich celkovou délkou trvání

Níže na obrázku můžeme vidět, u kterého záběru se jedná o „neviditelný střih (střih, který divák těžko postřehne – přirozená stíračka atd.), na obrázku je zobrazeno **přerušovanou čarou** a tam kde Hitchcock zvolil ostrý střih, je na obrázku **plná čára**:

Obrázek 23 - z ukázkou kde se jedná o ostrý (celá čára) nebo neviditelný střih (přerušovaná čára) ve filmu **Provaz** (r: Alfred Hitchcock, 1948)

Stejného budování napětí použil Hitchcock též i ve svém legendárním filmu *Psycho* (1960) r: Alfred Hitchcock, kde ale již záběroval a stříhal klasickým způsobem. Důvodem je i to, že *Psycho* je právě brán jako hororový film, minimálně má hororové momenty. Např. pro budování scény se závěrečnou „lekačkou“ pro horor tak typickou je nutné právě i dobré zvolení stříhové skladby. Stříhová skladba by měla tzv. vždy perfektně zvolit, co má zrovna člověk vidět a co ne. Např. zprvu diváka schválně nechává v nevědomosti a buduje vše zvukovou složkou.

Příkladem perfektní stříhové složky je právě třeba i legendární scéna ve sprše. Kdy nejdříve sledujeme postavu ve sprše ve větších záběrech, abychom se zorientovali v prostředí a pak s příchodem útočnicka (schovaného ve stínech a za závěsem sprchy), jakmile se objeví ve stínu, kde mu nevidíme do obličeje, tak přecházíme do detailů útočnicka ve stínu, kapající krve ve vaně, řezů nože na těle, a křičící hlavy herečky. Stříhová složka chytře zprvu rychle uhýbá od ve stínu schovaného útočnicka, aby byl zahalen záhadou a v momentu bodání nožem je rytmika záběrů rychlá a zběsilá, zároveň maskující to, že nuž skutečně nebodá, rytmikou i pocitově simulující falešné bodání nožem. Po scéně bodání nožem pak rytmus zase zpomalí a následují dlouhé záběry, kde diváci vidí hrůzu, která se právě stala – hlavní postava je ubodána k smrti.

Zároveň v tento moment divák zase ví více než lidé, co půjdou vraždu a zmizení řešit a Hitchcock tak buduje v nás napětí, zároveň i v tom kdo konkrétně vraždí, i když už můžeme mít nějaké tušení kdo je vrahem.

Obrázek 24 - ukázka záběrů scény ve sprše z filmu *Psycho* (r: Alfred Hitchcock, 1960)

4.3 Rozbor filmu *Saw* (2004) a filmu *Hostel* (2005)

Když se ale posuneme o něco dále k subžánru gore hororu, tak zde se bezesporu bavíme o zcela odlišném použití filmové řeči než u předchozích rozebíraných filmů. Taktéž samozřejmě je spojená s budováním napětí a strachu v divákovi. Zde se především pracuje s nechutnostmi a zděšením diváků. Probíhá pomocí násilných, brutálních a krvavých scén. Často až přehnaných proto i tento subžánr bývá často, pro odlehčení, spojen s žánrem komedie. Ve filmech *Saw* (2004) r. *James Wan* či *Hostel* (2005) r: *Eli Roth* se vždy setkáváme s obdobným budováním napětí s maskovanými děsivými osobami a popřípadě psychicky narušenými osobnostmi, což je důsledkem spojení s žánrem thrilleru, takže na nás děs přenáší i reálnost situací. Situace, které se můžou stát komukoliv a kdykoliv. Dále i různé scény mučení a vražd jsou zpracovány bez servítků, detailně a krvavě. Přesto u scén mučení je u obou filmů filmová řeč zcela odlišná a lze na tom demonstrovat, jak se filmy se stejným námětem mohou odlišným přístupem autorů zcela odlišit a změnit se i jejich vyznění. Film *Saw* (2004) r: *James Wan* sleduje skládačkového vraha, jehož specialitou je

vhánět nic netušící lidi do důmyslných pastí, z nichž zpravidla není úniku. Každá z nich však má svůj skrytý význam. Oběti se vlastně ocitají v krvavém očištění a jen málokoho čeká vykoupení.¹⁸ Film *Hostel (2005) r: Eli Roth* má obdobný námět, zde sledujeme partu amerických turistů cestujících po Slovensku, které temná místní zvrácená skupina zabývající se nabízením mučení lidí za peníze, unese a začne je nabízet svým klientům.¹⁹ Oba filmy pracují ze začátku na první pohled s budováním napětí obdobně. Nicméně ve scénách samotného mučení je filmová řeč postavená úplně jinak. *Saw (2004) r: James Wan* pracuje s těmito scénami v podobě velmi “rychlých záblesků” odpovídající pohledu nešťastníka, který se v pasti nachází. Tvůrci chtějí docílit, aby nám jich bylo líto, ale zároveň nám předkládají myšlenku, jestli si to nezaslouží, kvůli tomu, co prováděli. Reflektují tak myšlenku skládačkového vraha a snaží se nás přinutit vidět svět jeho pohledem. Tomu odpovídají i technické složky, kterými je tento pocit docílen. Vrah je zde zahalen tajemstvím až do konce filmu. Oproti tomu *Hostel (2005) r: Eli Roth* je taktéž vyprávěn z pohledu nešťastníků, ale podvědomě nás ze začátku chtějí přinutit, “abychom jim to přáli”. Obdobně jako ve “Slasher” subžánru. Jsou to totiž postavy ze začátku velmi nesympatické, “co přijeli dělat jenom bordel”. Tvůrci tak pracují se zmíněnou temnou touhou, zvědavostí a chutí po násilí, což je v lidské přirozenosti odjakživa²⁰. Následně tím ale co brutálního sami prožívají nám jich má být líto a máme se o ně začít bát. Bojují se strachem z pro hlavní postavy z neznámé země, kde jim nikdo nepomůže. Země, kterou moc neznají a kde zákony, které znají, nefungují.²¹

---

¹⁸ Saw [česky Saw] [film]. Režie James WAN. USA, 2004.

¹⁹ Hostel [česky Hostel] [film]. Režie Eli ROTH. USA, 2005.

²⁰ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5599-1.

²¹ BARTOVSKÝ, Pavel. Filmová řeč v hororovém filmu. Písek, 2021. Bakalářská práce. FAMO v Písku. Vedoucí práce Pavel Soukup.

Obrázek 25 - z filmu *Hostel* (r: *Eli Roth*, 2005)

5 PRAKTICKÁ ČÁST – CIRKUS STRACHU A VOLAVKA

Praktická část mé diplomové práce. Zde se zaměřím na mé filmy, na krátký dokumentární film *Cirkus strachu* a na krátký hraný film *Volavka*. Právě na nich bych rád demonstroval, jak takový hororový žánr lze zpracovat přímo v praxi.

J jsem již psal v úvodu. Má praktická část se kvůli tvůrčímu záměru, myšlence a tématu přirozeným tvůrčím vývojem pozměnila, respektive doplnila, kdy jsem praktickou část zpracoval jako krátký hraný film (*Volavka (2024) r: Pavel Bartovský*) a ne dokumentární film (*Cirkus strachu (2023) r: Pavel Bartovský*). Důvodem bylo především lepší demonstrace hororové filmové řeči v praxi na hraném filmu, kde jsme nebyli jen v roli „pozorovatelů“ jako právě u našeho krátkého dokumentárního filmu *Cirku Strachu*. Původní dokumentární film *Cirkus strachu* jsme ale zpracovali též a je v mé praktické práci také obsažen ale jakožto doplnění praktické části práce před rozbohem mého krátkého filmu *Volavka*

5.1 Vývojová část projektu – Cirkus strachu

Námět filmu ke mne přišel stejně jako u všech mých dokumentárních filmů poměrně náhodou. Narazil jsem na sociálních sítích totiž na Matěje Břešťáka, respektive na jeho alter ego klauna Špínu během rešerše na můj předchozí dokumentární film o influencerech (Matěj je totiž taktéž influencer). Zároveň tím, jak jsem si o něm začal dohledávat více, tak jsem si začal dělat rešerše i o cirkusu kde vystupuje a hned jsem si po pár minutách zkoumání si začal spojovat témata a příběh. Přemýšlel jsem, co bych s ním chtěl divákům předat. Postupně jsem příběh rozvíjel, a tak vznikl celý film *Cirkus strachu*.

Oficiální synopse filmu zní: Popadněte veškerou svou odvahu a vstupte s námi do netradičního hororového cirkusu Ohana a poznejte tak účastníky této netradiční nejdrsnější cirkusové show v Česku. Poznejte, co je dovedlo k přechodu do světa hororu a zda v jejich show existují vůbec nějaké hranice a zda se tak vůbec diváci vracení zpět celí...

Jak je vidět i v textu, tématem, na které jsme se v dokumentu zaměřili, je jak se projevuje hororový žánr v cirkusu, jak funguje tato netradiční hororová show a zda u ní existují vůbec nějaké etické hranice, protože show v Cirkusu Ohana je opravdu netradiční,

drsná a nebere si servítky a jen tak někdo tam nevydrží. Zkrátka horor, jak se patří. Cirkus Ohana je navíc jednou z mála organizací založených primárně na hororovém žánru, a je navíc v ČR prosperující. Na následujících řádcích o cirkusu strachu se zaměřím především na to, jak Cirkus Ohana s tímto žánrem pracuje, jaký tým subžánru hororu může v ČR fungovat a prosperovat a jak jsme tyto informace divákům předali.

5.2 Dramaturgie – Cirkus strachu

Dramaturgie dokumentárního filmu je v podstatě jednoduchá. Vychází z dramaturgie, kterou aplikuji prakticky na každý ze svých filmů. Jde o 3 aktovou dramaturgii, ze které by měli čerpat všichni a aplikuje se na všechny americké filmy a je to i jeden z důvodů, proč jsou tak srozumitelné po celém světě. Vychází z modelu vyprávění definovaném už Aristotelem. Tříaktová struktura je narativní model, který rozděluje příběhy do tří odlišných sekcí nebo aktů. Akt I je nastavení nebo expozice. To určuje hlavní postavy a jejich cíle. Akt II zvyšuje sázky, které vyvrcholí konfrontací mezi hrdinou a padouchem. Akt III řeší příběh. Hrdina se vrací domů, nějak se změnil a závěrečná sekvence může sloužit jako nastavení pro potenciální pokračování. Lze jej aplikovat i na dokumentární film v podstatě ve stejné podobě.²²

V našem dokumentu máme zkráceně dva body zvratu – první v místě kdy se dostává na scénu agresivní styl show v cirkusu a druhý je v momentu, kdy dochází ke konfliktu s diváky a začínají se řešit hranice mezi divákem a vystupujícím. Expozice je tedy v dokumentu možná netradičně delší. Start dokumentu je tedy poněkud pomalejší a některé diváky tak může i trochu ze začátku začít lehce nudit. Je to zaviněno částečně tím, že je nutné představit cirkus divákovi i neznalému v tomto odvětví a zároveň i tím, že původně zde měl být ještě jeden artista – Harley Quine, která ale v průběhu natáčení z cirkusu odešla a přestala tak s námi komunikovat a natáčení s ní již nebylo možné. Dále jsme plánovali místo ní ještě natáčet s hadím mužem, nicméně zde také natáčení neproběhlo, a to i kvůli špatným vztahům, který spolu vedení cirkusu a zmíněný hadí muž mají (hadí muž již necelý rok v cirkusu nepracuje). Museli jsme tak částečně expozici a uvedení o

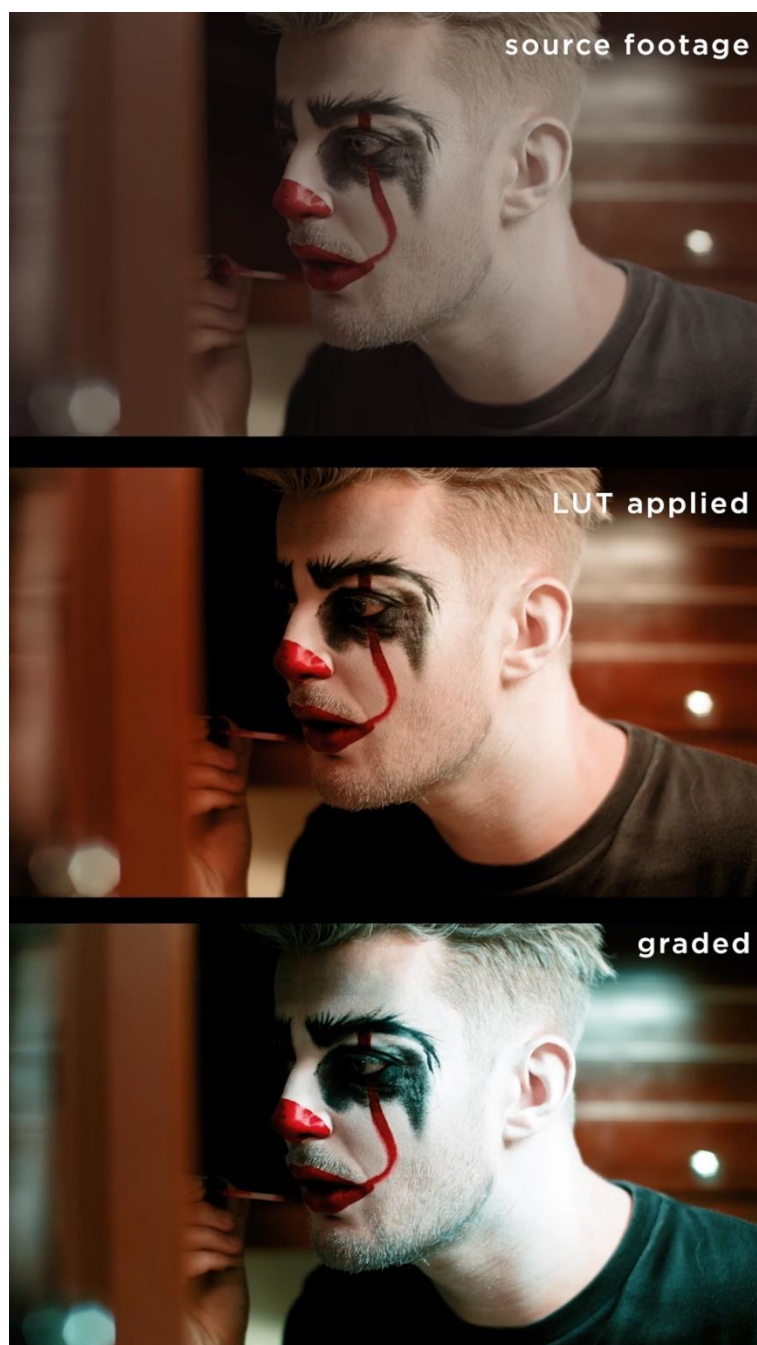
---

²² BOORSTIN, Jon. Tajemství filmové řeči: proč funguje americký film?. Přeložil Jan SVĚRÁK. Praha: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-619-5.

něco prodloužit a doplnit jej lehkým nahlédnutím do života cirkusového artisty (scéna tréninku a scény s artistkou Quigi).

5.3 Vizuál filmu – Cirkus strachu

Vizuál filmu jsme tvořili s kameramanem. Samozřejmě jsme se snažili jít paletou barev, kterou využívá i Cirkus Ohana, tedy komplementární paletou a jejímu následnému balancování v této struktuře barev. Komplementární barvy jsou barvy z opačného barevného spektra (Color wheel). V našem případě to převážně byla modrá/zelená kombinovaná s oranžovou či žlutou. V denních scénách jsme také převážně využívali komplementárního balancování barev. Stejně to je i celkově s obrazem, který odpovídá spíše televizním dokumentárním filmům, kdy se střídají mluvící hlavy. Nicméně je doplněn hranými sekvencemi a případně citacemi z pořadů a sociálních sítí či fotografiemi, kterými jsme především na začátku doplňovaly obraz.

Obrázek 26 - Color greading process u filmu *Cirkus strachu* (r: Pavel Bartovský, 2023)

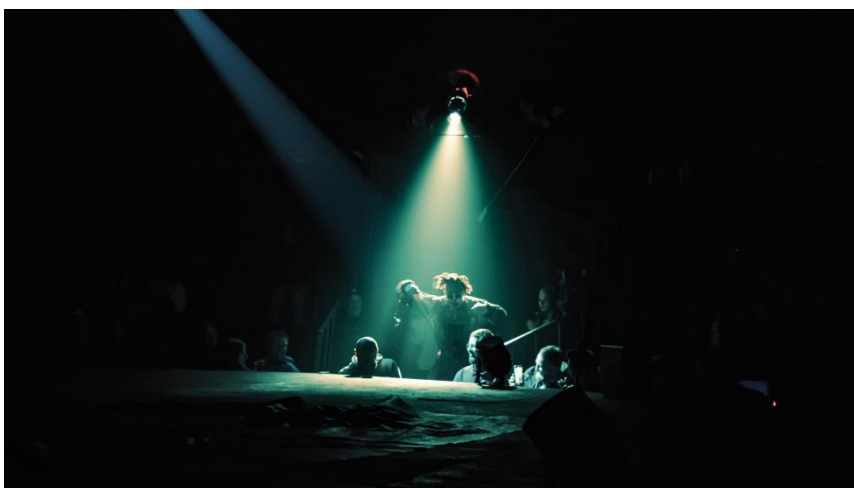
5.4 Zvuková složka filmu – Cirkus strachu

Zvuk je velmi podstatnou složkou v hororovém filmu. A to i v našem dokumentárním filmu. Základem zvukové složky u hororů bývá používání především tzv. „basů“. U nás si basů můžeme všimnout především na začátku, když se objeví úvodní název filmu. Dále použil zvukař i zesilující zvuk basu během montáže show v cirkuse v půlce filmu. Jinak je

zvuk v podstatě míchán tradičně kvůli případnému nasazení v TV kde následně musí být kvůli TV normám basy ještě více ztlumeny.

5.5 Jak pracuje Cirkus Ohana s žánrem hororu - Cirkus strachu

Jak jsem zmiňoval již v úvodu, tak jedním z myšlenek a témat dokumentu je i jak může a v jaké podobě být hororový žánr v nějakém odvětví v ČR úspěšný. V Cirkusu Ohana je hororový žánr posunut směrem ke komedii. Ostatně jak tomu bývá velmi často i v České kinematografii. „Lidé se chtějí především bavit obzvláště v téhle době“, jak v dokumentu zmiňuje klaun Matěj. Zároveň je jejich show směřovaná až do bizardní reality show. Cílová skupina cirkusu jsou především mladí lidé. Cirkus chytře pracuje však i se sociálními sítěmi, což je pro cirkus i primární marketing a propagace (ještě spolu s propagací v TV v různých talk show). Zde se dobře kromě hororu uplatňuje právě zmíněný bizár. Matěj je influencer, který získal největší boom díky svému vystupování na soc. síti Tik tok, který je založen právě na „bizáru“ (jeho kontent na Tik Toku tvoří především bizardní klaunské tanečky či různé vylomeniny). Stejně tak velmi chytře pracuje se svým alter egem v podobě klauna Špíny, kde se účastní všech bizardních reality show v TV jako klaun (např. *Prostřeno!* (2010) atd.), kde má jistotu, že si ho lidi všimnou a přijdou tak i do cirkusu. Což ostatně mohu potvrdit sám – poprvé mě právě zaujal v talk show na YouTube.

Obrázek 27 - z filmu *Cirkus strachu* (r: Pavel Bartovský, 2023)

5.6 Úvod a vývojová část projektu (námět a scénář) - Volavka

Příběh krátkého hraného filmu Volavka vypráví o mladém páru Emě a Viktorovi, kteří si vyjíždí užít spolu krásný víkend na Viktorovu chalupu, kde Viktor požádá Emu o ruku. Jejich pobyt však naruší útok maskovaných útočníků – klanu zfanatizovaných žen.

Můj krátký studentský film se věnuje současnému působení extrémistických skupin včetně jejich negativní a nebezpečné manipulace. Převrácení všech životních hodnot a jejich následné překročení včetně k těm nejhorším, a to i k vraždě. Níže v textu se budu věnovat shrnutí celého procesu vzniku filmu od vývoje preprodukce až po dokončený film. Zároveň na filmu budu i demonstrovat budování napětí, jak je lze aplikovat i v praxi u hororového filmu. Film propojuje téma manipulace a extrémistických skupin spolu se stále aktuálním tématem diskriminace žen. Film má svou strukturou nejbližší k home-invasion hororu. Hororový žánr obecně navíc kromě toho, že diváka, když se správně udělá, baví (mainstreamového diváka hlavně), ale také dokáže i zábavnou formou předat důležité sociální téma manipulace širokému spektru. Proto volba tohoto žánru pro tento příběh byla jasná.

První, co jsme po vyhotovení námětu se synopsí (Viz. Příloha č. 2) museli samozřejmě mít je literární scénář. Film hodně stojí na dialozích (i díky krátké stopáži). Chtěl jsem film vyprávět ale i silně obrazově a budovat zde pocit nebezpečí z neznáma (neznámého děsivého útočníka), které se identifikuje až v závěru filmu. Dialogy jsem se snažil psát různější, někdy až černo humorným způsobem a postupně s nimi dobrým načasováním odhalovat pozadí a motivaci postav filmu. Literární scénář je součástí příloh (Viz příloha č. 3). Tomu i odpovídá filmová řeč, kterou jsem zvolil. Ta je založena na silném budování napětí. Použití primárně ručních (hendheld) záběrů a POV záběrů. Stříhové skladby složené z dlouhých záběrů budujících napětí. Útočnice (klan žen v maskách) zahalené do tmy a tajemna, odhalující se plně až v závěru filmu, se závěrečným twistem.

Zároveň jsem věděl, že již nechci točit čistý horor ale film pouze z hororovými sekvencemi a momenty. Je to i cílem, který jsem si dal (ukázat práci s hororovými postupy v jiném žánru) ale i proto, že si to samotný námět žádal. Navazuje to i na současnou situaci v českých kinech a obecně u české filmové tvorby, protože čistý český hororový film má prakticky minimální šanci si najít své diváky (čerpám i ze svých předchozích zkušeností).

5.7 Preprodukce (3D vizuál testy, Storyboard a technický scénář) – Volavka

Pokud se posuneme k preprodukcí filmu, tak se bavíme samozřejmě o shánění financí (Viz. Celkový aproximativní rozpočet příloha č. 4) a všechny logistické záležitosti od plánování po získání smluv s herci. Nicméně pokud se přesuneme od produkce k tvůrčí činnosti tak se jedná o vyhotovení technického scénáře – Shooting script (Viz. Příloha č. 5). Ten jsem sestavil já (režisér) spolu s kameramanem. Zde je soupis všech očíslovaných záběrů filmu s popisem, co se v nich má dít (obraz ale i zvuk) a obsahuje i tabulky sloužící především asistentovi režie k sestavení plánu celého natáčení.

Pak kromě technického scénáře jsme si pro některé komplikovanější scény nakreslili i storyboardy, čili rozkreslili některé záběry. Ukázku lze vidět níže. Kromě klasického ručně dělaného storyboardu jsem ještě i udělal pro některé scény i 3D vizuály / 3D storyboard v Unreal engine, kde jsme si konkrétně sestavili i předběžný světelný plán a styl nasvícení, kterého jsme se následně snažili dosáhnout. V Unreal engine (což je jeden z nejpoužívanějších engine pro videohry) jsme měli i digitální kamery a digitální světla simulující přímo reálné typy světel a reálné kamery, a tak nám to dalo i poměrně reálný obraz toho co si budeme na natáčení filmu moci dovolit a co ne. Ukázky 3D storyboardu také lze vidět níže.

5.8 Vizuální styl filmu (kamera a Color Grading) – Volavka

Zde už v podstatě nastává produkce filmu. Jedním z důležitých pilířů bylo samozřejmě sestavení celkového vizuálu filmu. Čili kamera filmu. To se logicky sestavovalo spolu s kameramanem filmu a zasahuje to až do postprodukce následného color gradingu a balancování barev do zvolené palety barev. Hororové filmy a obecně současné žánrové filmy s temnými vyprávěními mají obecně velmi silnou obrazovou složku. Naší volbou bylo použití komplementárních barev (které jsou v poslední době pro hororový film velmi symbolické) symbolizující konflikt dvou světů, a to konflikt útočnic/útočnice z klanu žen, která se vkrádá do jejich chaty a naopak pak majitele domu Viktora. Útočnice je stylizovaná do chladné modro zelené barvy, zatímco Viktor je do žluté teplé barvy, která tvoří i paletu barev uvnitř jeho chalupy. Tyto barvy pak tvoří ve filmu navzájem konflikt v obraze. V momentě, kdy vypadne elektřina v domě a přichází útočnice Vlasta, tak se celý

dům ocitá v ostré studené modré barvě symbolizující chladný klan žen. Tomuto stylu nasvícení se říká Mario Bava lightining. Vytvořil je italský filmař Mario Bava a jde o zmíněné nasvícení a obecné stylizování vizuálu do kontrastních barev. Tento styl používá často například Guillermo Del Toro. A skvělým příkladem tohoto stylu je např. film *Inferno* (1980) r. *Dario Argento*.

Obrázek 28 - ukázka svícení stylu *Mario Bava* ve filmu *Inferno* (r: *Dario Argento*, 1980)

Nicméně jsme si jí ve filmu poměrně usměrnili a upravili. Tento styl sloužil spíše jako takový předobraz. Nechtěly jsme tento styl v teplých a výrazných barvách jako tomu je u filmů Gullerma Del Tora a Daria Argenta. Chtěli jsme „ostrý a studený vizuál, trochu inspirovaný zase filmy Davida Finchera, který je ve výsledném vizuálu filmu asi cítit více i kvůli desaturaci celkové palety barev, kterou je Fincher pověstný.

Kvůli finančním podmínkám studentského filmu a prakticky nulovému světelnému parku ve školním rentalu jsme tak byli nuceni prakticky celou světelnou techniku včetně kabelů a gripu shánět sami. Kameramanovi se ale naštěstí podařilo vytvořit poměrně silný a zároveň jednoduchý a levný světelný set. Doplněný i jedním flopem a ultrabounce. Díky financím z grantu Plzeňského kraje a interního grantu fakulty jsme měli možnost obsáhnout světla LED (základ tvořil hlavně Aperture Light Storm 600x a 300x), která nám pomohla hlavně u moonlight světla v druhé půlce filmu a doplnění zmíněného pocitu studenosti a zároveň „ostrosti“ během příchodu útočnice Vlasty do chaty. Níže je soupis světelné techniky externí:

KS	POLOŽKA
1	Aputure Amaran F22x 2'x2' Bi-Color LED Flexible Fabric Light
1	Aputure Light Storm LS 600X PRO (Bi-color 2700K - 6500K)
1	Aputure Light Dome 150
1	Avenger A3065CS High Overhead stativ široká základna
2	Stativ Combo 45 A1045CS AVENGER (179-450cm)
1	Avenger / Manfrotto A2018LCB krátký C-Stand (84-175cm)
1	AVENGER D600 Mini Boom extender
1	Ultrabounce Floppy flag 90x90cm
1	Flop cutter flag 90x90cm
2	Sandbag
1	Aputure Light Storm 300X BI-COLOR (2700-6500K LS 300X)
1	Sennheiser set EW-112 G4 (trasmitter + reciever) + Sanken Cos11
2	Stativ Combo 20 A1020CS AVENGER (lowboy 110-198cm)
2	Avenger / Kupo Jumbo Grip Head 4.5"
1	3G-SDI kabel 75ohm buben (30-45m)

Obrázek 29 - zkrácený seznam rentované světelné techniky

Měli jsme i pár světel ze školního rentalu ale ta většinou nefungovala nebo to nebyla vůbec filmová světla anebo dokonce rušila signál portů. Jedinou věcí, kterou jsme tak ze školního rentalu použili bylo dálkové ostření Nucleus M a 4K odkukový režisérský monitor. Zároveň tím, jak ve škole neexistuje bohužel žádný soupis techniky, co ve škole je, tak nemohu přesný soupis napsat.

Důležitá byla samozřejmě i kamerová technika. Ta se skládala z externí kamery Blackmagic Design Ursa Mini Pro G2 4.6K - EF Mount a hlavně doplněnou vintage sadou objektivy Nikkor Ais. Vintage objektivy byly právě poslední složkou vizuálu, který byl pro nás podstatný k dotvoření ostrého a tím i „špinavého“ oldscholového“ vizuálu, který jsme chtěli dosáhnout, a to i bez nutnosti využití pro mist filterů, na které nebyly peníze. Nikkory jsme měli z rentalu i rehousované do full frame cinema mountu, který pokryl celý senzor kamery obrazu.

Obrázek 30 – fotka ze setu během natáčení

Obrázek 31 - režisérský odkuk během natáčení scény

Obrázek 32 - přípravy scény u stolu s herci

Color Grading dodržoval výše sepsaná pravidla a balancování barev obecně. Film jsme se snažili saturovat vždycky do těchto barev a v obraze jsme zároveň celkově barvy lehce desaturovali abychom v textuře obrazu pracovali s lehkým nádechem špíny a bláta, který do tohoto typu příběhu a žánru krásně sedí a vyvolává nepříjemný pocit.

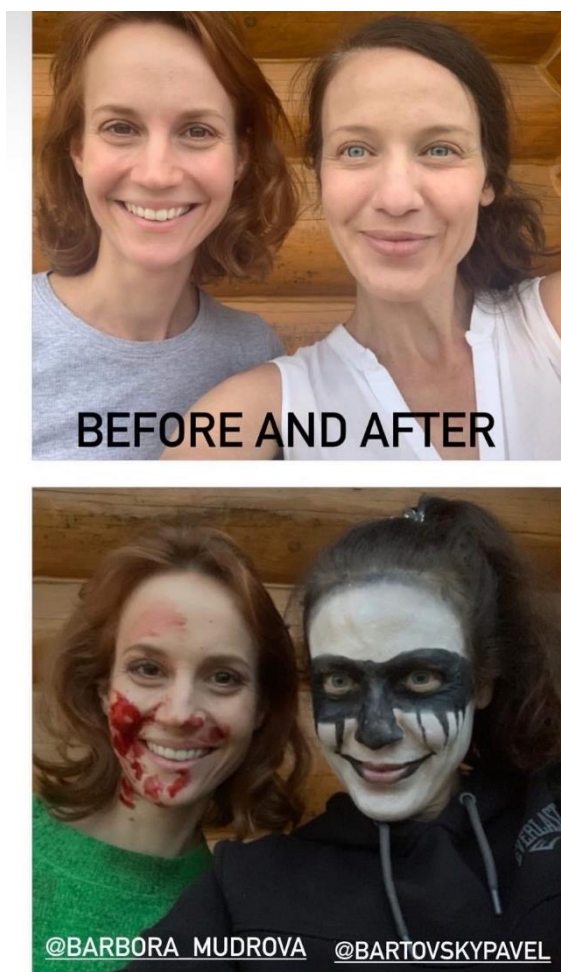
5.9 Obsazení – Volavka

Obsazení filmu probíhalo bez castingu a přímo vybranými herci i díky studentským podmínkám. Chtěli jsme známější herce, respektive alespoň jednoho, protože bohužel to v dnešní době je podstatné i kvůli limitované distribuci. U Emy jsem chtěl herečku, co má v sobě schované zvíře a je obecně vizuálně zajímavá. Na venek jemná ale uvnitř silná. Vybral jsem tak herečku *Barboru Mudrovou*. U Viktora jsem chtěl vizuálně trochu třeba méně pohledného muže, již postaršího fyzicky méně zdatného (člověka co si své fyzické nedostatky kompenzuje silou postavení a penězi) a na první pohled „slizkého“ ale uvnitř přeci jen správného – dabér a herec *Vojtěch Hájek*. Poslední pak byla postava Vlasty tam jsem chtěl silnou a již starší ženu. Agresivní výkonem a fyzicky zdatnější. Zároveň jsem chtěl někoho i méně známějšího, nicméně výraznou a se silným herectvím – *Zuzana Páleníková*.

Obrázek 33 - bts fotografie s herci filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

Obrázek 34 - ukázka hereček bez make-upu a s make-upem z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

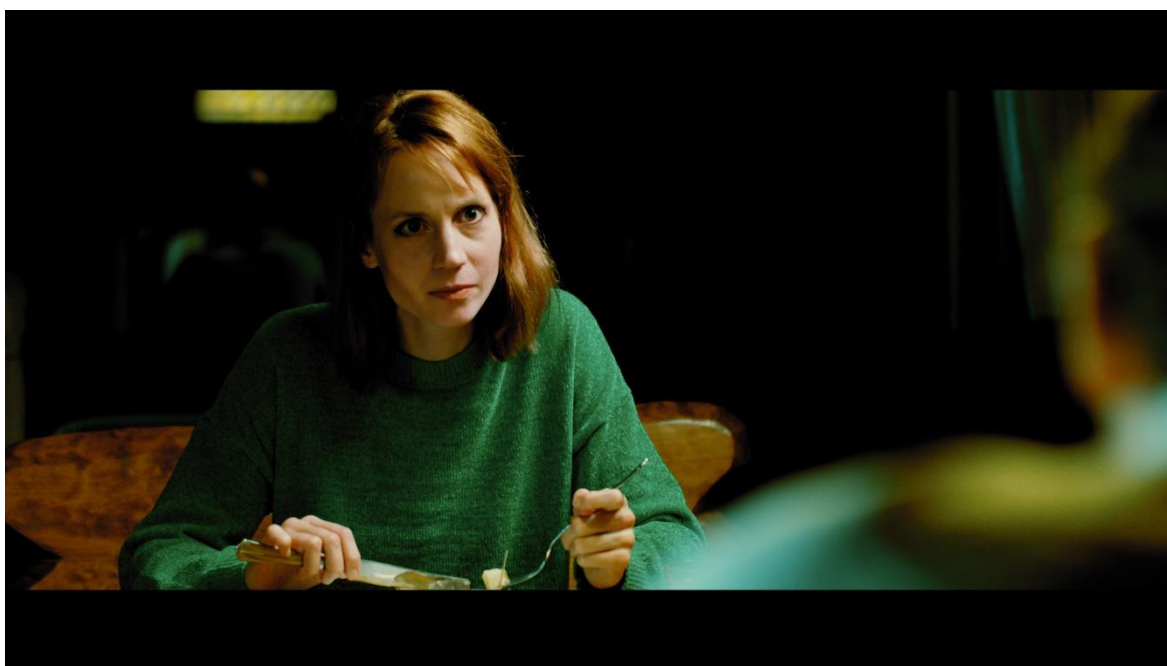
Obrázek 35 - z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

5.10 Zvuková a hudební složka – Volavka

Jak jsem zmiňoval už několikrát zvuková složka v hororovém filmu je velmi podstatná. Je tomu i ve filmu *Volavka* kde dokresluje např. i skoky v čase, které ve filmu máme (rádio). Zábavnou formou diváka drží při vědomí a zároveň v nás buduje i otázky toho co

se bude dít dále. To je především i u hudby, která symbolizuje a pocitově má představovat nebezpečnou útočnici, které se připravuje na lov našich hlavních postav. To byla základní filozofie při její tvorbě. Respektive mixu banky hudby, kterou jsme měli k dispozici od firmy Truine films.

Jedna z věcí, kterou jsme ještě chtěli se zvukařem udělat, ale ve studentských podmínkách to nebylo možné byl zvuk v 5.1., čili prostorový zvuk, kde by se dalo skvěle hrát s budováním útočnice chodící kolem domu (zpracované pouze ve zvuku) a vytvoření dalších drásavých a děsivých momentů pouze díky prostorovému zvuku. To ale bohužel nebylo možné kvůli financím a nákladům spojené s pořízením zvuku na setu.

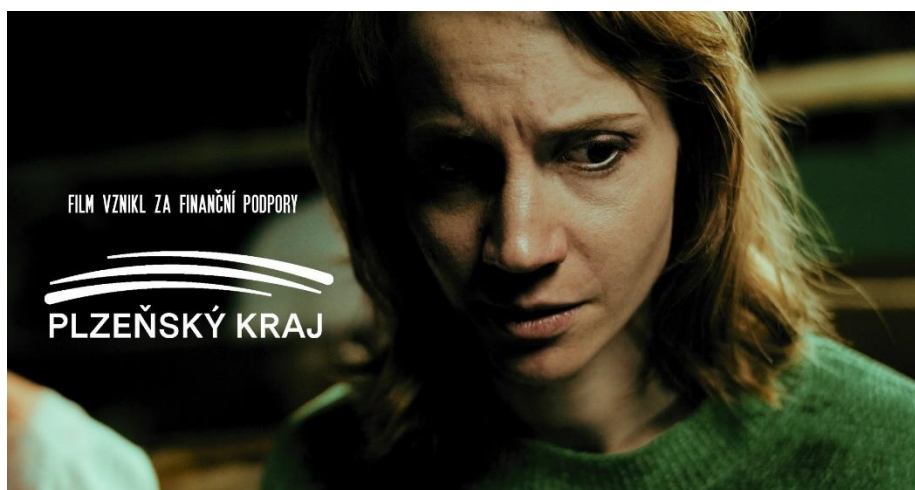
Obrázek 36 - z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

5.11 Producentická strategie – Volavka

Jak jsem psal výše, hororový žánr je obecně ostatně jako jakýkoliv český film, který není komedie či historické dobové drama, producentské trápení. V kombinaci se současnou sterilitou českých filmů, samo-zabíjením se neoriginálními náměty a vykrádáním sebe sama se producenti uvrhli do pastí, kdy nám každým dnem ubývá stále více diváků a tím i je prakticky často nemožné získat finance od soukromých subjektů ve větší míře (a to v poslední době často i na ty zmíněné sterilní české komedie a dobové filmy). U takto žánrového filmu je proto financování filmu o to mnohem horší peklo a v kombinaci s tím,

že jde o krátkometrážní kousek, a ještě studentský čili bez možnosti, aby si jej pak vzal (alespoň v současnosti) nějaký velký distributor a dostal se tak do nějaké širší distribuce. Krátký film *Volavka* jsme se snažili, stejně jako mé přechozí studentské filmy distribuovat tedy jako limitovaný skrze festivaly do kin a následně jej nasadit na VOD služby (Stream, Dafilms, atd.) což je pro krátký film v ČR i současná jediná možnost distribuce a ani ta není vůbec lehká, aby se povedla.

Museli jsme tak jít jedinou možností, jak tento film financovat a to skrze veřejné dotace (grant školy ZČU v Plzni – fakultní grant + grantem Plzeňského kraje) doplněné financemi autora filmu (čili mými vlastními financemi). Bohužel nám škola grant poměrně snížila v průběhu schvalování, a tak bylo i nutné film přepsat a zkrátit. Zároveň spolu s tím přišly samozřejmě i nutné podmínky, které s granty přichází, a to nutné zajištění distribuce na festivaly a promítání. Bylo tak nutné film propagovat i jako mysteriózní thriller či detektivní thriller k získání většího zájmu mezi diváky. To šlo v ruku v ruce i s cílem mne jako autora – co jsem chtěl na něm demonstrovat (cíl práce v praktické části: ukázka, jak mohou pracovat hororové postupy i v jiných žánrech prohloubit tak autorovu myšlenku) a zároveň to bylo o něco jednodušší i jak film následně dostat na některou VOD službu.

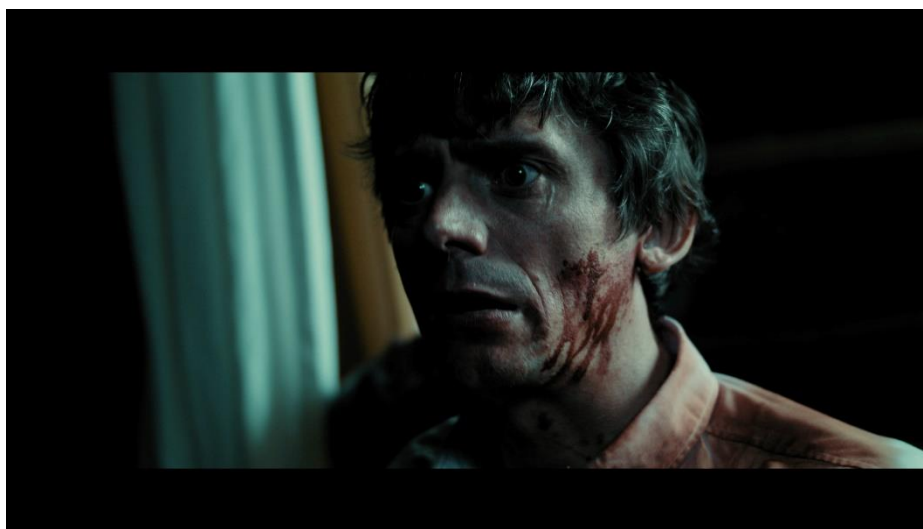

Obrázek 37 - film *Volavka* byl podpořen Plzeňským krajem částkou 40 000 Kč

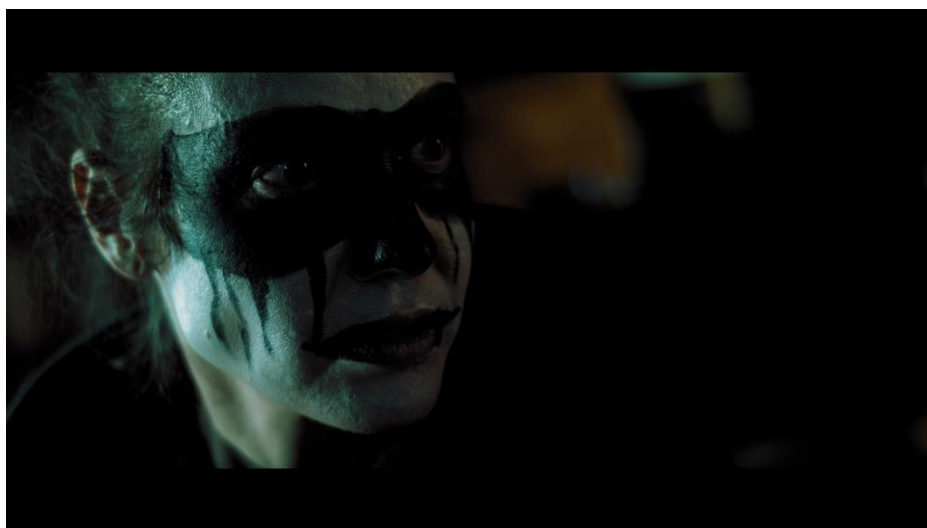
Obecně distribuce českých hororových filmů, a to i celovečerních je prakticky v současné době nemožná. Distributoři na něj prakticky často ani neposkytnou minimální garanci, a to je i tím, že hororový film (i zahraniční) je nejméně navštěvovaným žánrem v českých kinech (v roce 2022 návštěvnost hororových filmů činila pouhých 3 procenta

z návštěvnosti filmů v českých kinech). Jedinou cestou je asi tak výše popsané zkombinování hororového žánru do jiného. Což je i to, o co se často pokoušejí (různě úspěšně) producenti i s jinými žánry. Bohužel se ale v podstatě nyní producenti raději vydají spíše klasickou cestou a raději natočí další komedii či jiný zajetý žánr, a to i kvůli tomu, že po covidové situaci už často i když žánrový film např. zafinancují sami tvůrci. Nicméně i tak z důvodu nebezpečí nízké návštěvnosti často film už ani samotná kina nechtějí vůbec do svých sálů nasadit a natočený film tak ani nelze distribuovat do kin.

Obrázek 38 - z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2023)

Obrázek 39 - z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2023)

ZHODNOCENÍ A ZÁVĚR

Hororový film se od dob svého vzniku rozhodně velmi posunul obrovským směrem. Z pokleslého žánru se posunul do hodnotného žánru oblíbeného diváky. Obzvláště v poslední době jsme se dočkali skutečně hodnotných hororových filmů. Filmový horor má obdobný vývoj jako horor v literatuře, ze které vycházel. Je zde vidět určité paralely. To souvisí i s faktorem strachu, který se v průběhu času mění ale základy, trendy, způsoby, jak děsit diváky, či základní poučky zůstávají stejné od prvních němých hororových filmů či rovnou prvních dochovaných hororových příběhů. Je více faktorů proč nás tak horor fascinuje. Svým děsivým a poutavým násilím, drastickými scénami ale i postavami, o které se bojíme. Zároveň nás mají i učit, jak se se svým strachem vypořádat.

Vyprávění a filmová řeč se také v hororovém žánru posunula. Vyprávění se od dob němých hororových filmů modifikovalo zásadním způsobem, ale základ zůstává stejný. Vyprávění v současném hororovém filmu je jasnější, agresivnější a rychlejší. Což je posun filmové řeči a vyprávění obecně ve všech žánrech. Je to vlastně logický posun především díky oblibě videoher a internetu. Informace v médiích se předává rychlejším a jasnějším způsobem. Zároveň jde o zajištění globálnějšího úspěchu u diváků. Odvážnější hororové počiny se tak přesunuli spíše na VOD služby (např. Netflix).

S celkovým úpadkem české kinematografie i televize souvisí samozřejmě i obrovský úpadek českého hororu, který měl po filmech *Juraje Herze* nakročeno poměrně dobře. Bohužel obecně kromě pár výjimek (český hororový film *Ghoul (2015) r: Petr Jákl* nebo film *Polednice (2016) r: Jiří Sádek*) je tento žánr u nás vidět jen mizivě. Jinak jsou tu bohužel jen amatérské pokusy o hororové filmy, které po právu skončily fiaskem. Důvody jsou různé, především jde o obrovské nedostatky v klíčových profesích, kdy autoři nejsou dostatečně vzdělání v žánrových mantinelech a často dokonce ani obecně v základech vyprávění. Autoři prakticky nikdy nejdou do hloubky a paradoxně tyto věci i filmování neznalý divák pozná a nedokáže se na film jakkoliv napojit. Zároveň mnoho autorů nesmyslně myslí často spíše na své ego, aby se mohli chlubit, že natočili nějaký film, než aby využili toto médium ke sdělení nějaké myšlenky a získali své stálé diváky, kteří by na jejich filmy chodili. Do toho ještě díky nestabilitě a nulovému zájmu o současnou českou kinematografii v zahraničí (především hlavně o zmíněnou hranou tvorbu) je velmi

problematické i samotné financování filmů. To jsou ale už obecné problémy české kinematografie.

Bohužel v současnosti nevzniká žádný český hororový film ani seriál, o kterém by se stálo zmínit. Oproti tomu např. Slovenská kinematografie vyhrává, zde vzniklo v posledních letech hned několik hororových počinů. Ale i v hrané tvorbě je mnohem silnější a kvalitnější než česká, což dokazuje i zájem distribuce slovenských filmů do zahraničí a koprodukčních trhů z celého světa. V řádcích výše jsem se ale snažil zdůraznit, jak velká škoda to je a jak velmi podstatný žánr to pro nás to je, a jak důležitá témata může řešit. Hororový žánr ušel navíc velmi dlouhou cestu a jeho hodnota je myslím z mých předchozích řádků jasná. Zároveň si myslím, že obzvlášť v současné době si lidé musí s hrůzami, které se dějí nějak vyrovnat a dojít tak k nějakému vyrovnání a případně se i poučit ze svých chyb, a to je právě i jeden z pilířů co v nás má právě hororový film vyvolávat. Abychom i zakončili mou práci nějak pozitivně, tak v posledních měsících je z průzkumů návštěvností kin cítit, že je u českých diváků hlad po kvalitním hororovém filmu. To je i vidět v netradičně vysoké návštěvnosti hororu *Evil Dead Rise (2023)* r: *Lee Cronin*. Snad tedy tento hlad fanoušků někdy jednou naplní nějaký kvalitní český hororový film, ale na to si určitě budeme muset ještě několik let počkat.

Obrázek 40 - z filmu *Visitor* (r: Pavel Bartovský, 2020)

Mohu snad říci, že s hororovým žánrem ve filmové podobě mám už určité zkušenosti. Mám za sebou už 3 krátké hororové filmy. Nešlo vždy o filmy, které by šlo označit za „čisté“ horory ale žánrově hororové filmy určitě. Během jejich tvorby jsem se již alespoň

něco naučil. Z mých zkušeností tedy vychází i výše sepsané myšlenky. Tím pádem si troufnu tvrdit, že mé krátké filmy dokazují a jsou příkladem že i v „českých“ podmínkách lze natočit funkční český horor. U filmu *Visitor (2020)*, r: *Pavel Bartovský* se nám podařilo i s malým jednodenním ateliérovým cvičením dostat s filmem do celého světa (důkaz, že stylu hororového vyprávění rozumí i lidé mimo ČR). Hororový styl vyprávění stylem filmové řeči prohloubil i myšlenku filmu, hlavní téma filmu, domácí násilí. Hororových festivalů je po světě dost a v některých zemích mají i obrovskou tradici. S filmem *Volavka (2024)*, r: *Pavel Bartovský* jsem chtěl hororový žánr více zkombinovat s nějakým českým tradičním žánrem (Českou detektivkou) a natočit tak výrazný „český horor“. Kombinovat filmovou řeč hororovou s řečí používanou např. ve starých českých detektivních filmech.

Posledním aspektem je pak i fungování a úspěšnost hororového cirkusu Ohana (sledovaném v našem krátkém dokumentu *Cirku strachu (2023)* r: *Pavel Bartovský*), který již několik let úspěšně funguje a prakticky každé představení jsou vyprodaná. I v ČR diváci horor vyhledávají. Na cirkusu Ohana i lze demonstrovat jeden z typů hororového subžánru vyhledávaném českým divákem – hororovou komedii, kříženou s „bizarní“ Reality-TV/Reality show (nejčastějším vysílaném TV formátem v ČR obecně).

Resume

My thesis Horror film deals with the overall description of this not only cinematic legendary genre. Including a description of individual subgenres and a description of the type of narration and film language used in them. Next, an analysis of selected films, and not just horror ones, where horror film speech and horror narrative procedures are applied, and thus my work also follows to the practical part (short film), where I demonstrate horror film speech directly in practice.

Key Words

Horror, film, storyteling, film speech

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Elektronické zdroje

- Horor – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Horor>
- Someday You'll Return se vrací ve vylepšené verzi » Vortex. Vortex [online]. Dostupné z: <https://www.vortex.cz/someday-youll-return-se-vraci-ve-vylepsene-verzi/>
- Psychological horror - Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Psychological_horror
- Kategorie:České hororové filmy – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:%C4%8Cesk%C3%A9_hororov%C3%A9_film
- nsidious - Face of Fire - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=fGT87k_CVJ0
- How Great Jump Scares Are Made In Horror Movies (Vs. Bad Jump Scares) | Movies Insider - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=llpsjbNQIns>
- Alfred Hitchcock On Mastering Cinematic Tension - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=DPFsuc_M_3E
- Alfred Hitchcock's Long Takes — Directing Techniques from 'Rope' - YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WkEdRWv6mVk>
- MEDVÍDEK PŮ je pouhým ZAČÁTKEM! | Krvavý Bambi a Petr Pan se blíží...- YouTube. YouTube [online]. Copyright © 2023 Google LLC [cit. 24.04.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=DPFsuc_M_3E

Literatura

- DRBOHLAV, Andrej. Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5599-1.

- KING, Stephen. Danse macabre: svět hororu. Přeložil Milan ŽÁČEK. Praha: Beta, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5.
- BOORSTIN, Jon. Tajemství filmové řeči: proč funguje americký film?. Přeložil Jan SVĚRÁK. Praha: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-619-5.
- TORO, Guillermo del. Guillermo Del Toro - Cabinet of Curiosities. USA: Titan Books Ltd, 2013. ISBN 1781169268.
- BARTOVSKÝ, Pavel. Filmová řeč v hororovém filmu. Písek, 2021. Bakalářská práce. FAMO v Písku. Vedoucí práce Pavel Soukup.

Filmy

- Insidious [česky Insidious] [film]. Režie James WAN. USA, 2010.
- Dead Silence [česky Zlovestné ticho] [film]. Režie James WAN. USA, 2007.
- Rope [česky Provaz] [film]. Režie Alfred HITCHCOCK. USA, 1948.
- Saw [česky Saw] [film]. Režie James WAN. USA, 2004.
- Hostel [česky Hostel] [film]. Režie Eli ROTH. USA, 2005.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Originální obálka knihy <i>Carrie</i> od Stephen Kinga	4 -
Obrázek 2 - z filmu <i>Mumie</i> (Karl Freund, 1932)	6 -
Obrázek 3 - z filmu <i>Godzilla</i> (r: Iširó Honda, 1954)	7 -
Obrázek 4 - z filmu <i>Noc ožvlých mrtvol</i> (r: George A. Romero, 1968)	8 -
Obrázek 5 - z filmu <i>Černé Vánoce</i> (r: Bob Clark, 1974)	9 -
Obrázek 6 - z filmu <i>Saw</i> (r: James Wan, 2004)	10 -
Obrázek 7 - z filmu <i>Čelisti</i> (r: Steven Spielberg, 1975)	10 -
Obrázek 8 - z filmu <i>Kruh</i> (r: Hideo Nakata, 1998)	11 -
Obrázek 9 - z filmu <i>Paranormal Activity</i> (r: Oren Peli, 2007)	12 -
Obrázek 10 - z filmu <i>Babadook</i> (r: Jenifer Kent, 2014)	13 -
Obrázek 11 - z filmu <i>Medvídek Pů: Krev a med</i> (r: Rhys Frake Waterfield, 2022) .	15 -
Obrázek 12 - z filmu <i>Kytice</i> (r: F. A. Brabec, 2000).....	18 -
Obrázek 13 - <i>Ghoul</i> (r: Petr Jákl, 2015)	19 -
Obrázek 14 - plakát filmu <i>Zlo</i> (r: Peter Bebjak, 2012).....	19 -
Obrázek 15 - z filmu <i>V zajetí démonů</i> (r: James Wan, 2013)	21 -
Obrázek 16 - z filmu <i>Insidious</i> (r: James Wan, 2010).....	22 -
Obrázek 17 - z filmu <i>Sestra</i> (r: Corin Hardy, 2017)	24 -
Obrázek 18 - z filmu <i>Zlověstné ticho</i> (r: James Wan, 2007)	25 -
Obrázek 19 - z filmu <i>Provaz</i> (r: Alfred Hitchcock, 1948).....	27 -
Obrázek 20 - z filmu <i>Provaz</i> (r: Alfred Hitchcock, 1948)	27 -
Obrázek 21 - z natáčení filmu <i>Provaz</i> (r: Alfred Hitchcock, 1948).....	28 -
Obrázek 22 - seznam všech 11 záběrů z filmu <i>Provaz</i> (r: Alfred Hitchcock, 1948) i s jejich celkovou délkou trvání	29 -
Obrázek 23 - z ukázkou kde se jedná o ostrý (celá čára) nebo neviditelný stříh (přerušovaná čára) ve filmu <i>Provaz</i> (r: Alfred Hitchcock, 1948)	30 -
Obrázek 24 - ukázka záběrů scény ve sprše z filmu <i>Psycho</i> (r: Alfred Hitchcock, 1960) .-	
31 -	
Obrázek 25 - z filmu <i>Hostel</i> (r: Eli Roth, 2005).....	33 -
Obrázek 26 - Color greading process u filmu <i>Cirkus strachu</i> (r: Pavel Bartovský, 2023)	
.....	37 -
Obrázek 27 - z filmu <i>Cirkus strachu</i> (r: Pavel Bartovský, 2023)	38 -

Obrázek 28 - ukázka svícení stylu <i>Mario Bava</i> ve filmu <i>Inferno</i> (r: <i>Dario Argento, 1980</i>).....	- 41 -
Obrázek 29 - zkrácený seznam rentované světelné techniky	- 42 -
Obrázek 30 – fotka ze setu během natáčení.....	- 43 -
Obrázek 31 - režisérský odkuk během natáčení scény	- 43 -
Obrázek 32 - přípravy scény u stolu s herci.....	- 44 -
Obrázek 33 - bts fotografie s herci filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	- 45 -
Obrázek 34 - ukázka hereček bez make-upu a s make-upem z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	- 45 -
Obrázek 35 - z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	- 46 -
Obrázek 36 - z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	- 47 -
Obrázek 37 - film <i>Volavka</i> byl podpořen Plzeňským krajem částkou 40 000 Kč.....	- 48 -
Obrázek 38 - z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2023</i>).....	- 49 -
Obrázek 39 - z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2023</i>).....	- 49 -
Obrázek 40 - z filmu <i>Visitor</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2020</i>)	- 51 -
Obrázek 41 - skica kostýmu Emy z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>)	IV
Obrázek 42 - Storyboard z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	IV
Obrázek 43 - denní dispozice z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>)	V
Obrázek 44 - Color Palette 1 z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	VI
Obrázek 45 - Color Palette 2 z filmu <i>Volavka</i> (r: <i>Pavel Bartovský, 2024</i>).....	VI

PŘÍLOHY

Příloha 1: Link na film Cirkus strachu (2023) r: Pavel Bartovský

Link: <https://filmfreeway.com/CircusofFear>

Heslo: zcu202302

Příloha 2: Link na film Volavka (2024) r: Pavel Bartovský

Link: <https://filmfreeway.com/Sparrow256>

Heslo: zcu202303

Příloha 3: Volavka - Literární scénář

Příloha 4: Volavka - Technický scénář

**Příloha 5: Volavka - Technický scénář – short version –
scénosled**

Příloha 6: Volavka – skica Emy kostýmu

PROJECT: VOLAVKA
EMA (COSTUME)

Obrázek 41 - skica kostýmu Emy z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

Příloha 7: Volavka – Storyboard

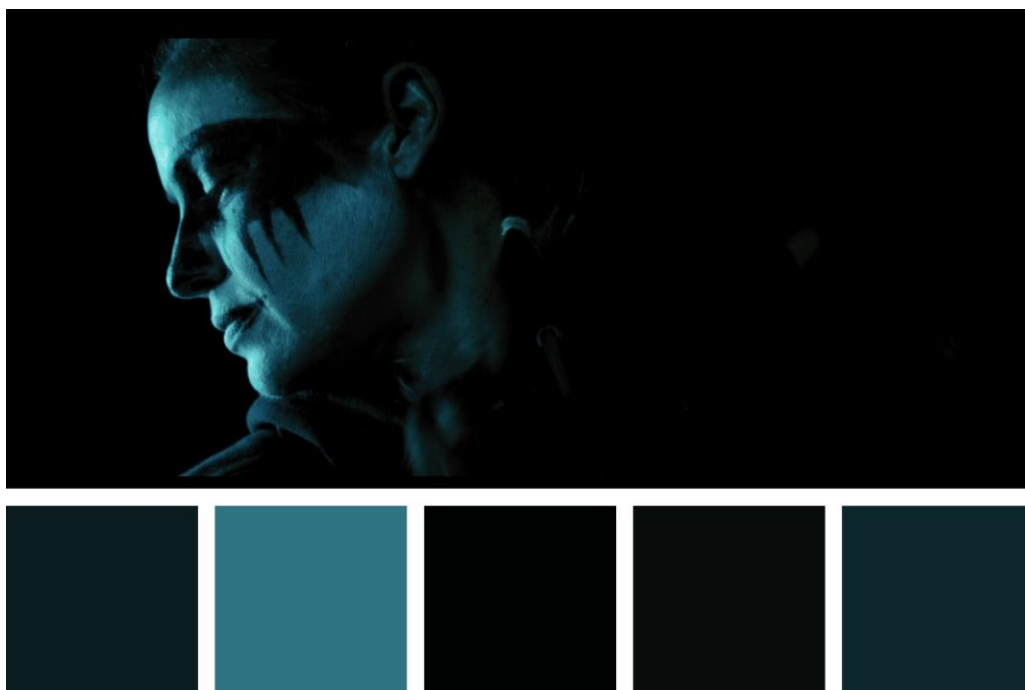
Obrázek 42 - Storyboard z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

Příloha 8: Volavka – Denní dispozice

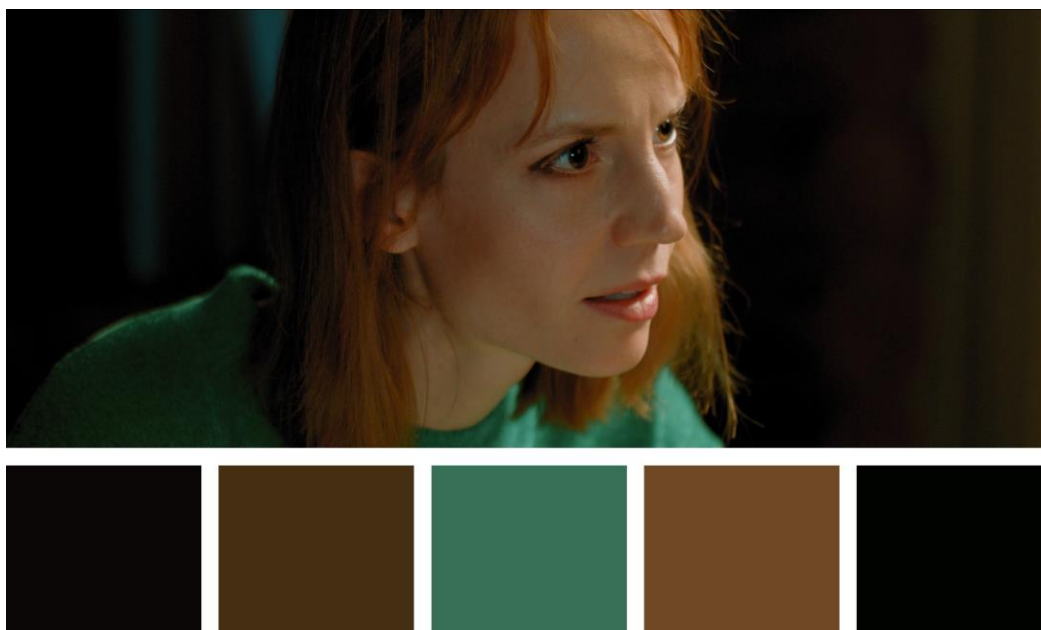
<p style="text-align: center; font-size: small;">ZČÚ v Plzni</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Producer</td><td>ZČÚ v Plzni</td></tr> <tr><td>Director</td><td>Pavel Bartovský 728 639 388</td></tr> <tr><td>UPM</td><td>Tereza Bartovská 720 182 006</td></tr> <tr><td>Nearest Hospital</td><td>373 724 111</td></tr> <tr><td colspan="2">Poliklinika Plzeň Doubovka, s.r.o. Masarykova 1132/62 312 00 Plzeň</td></tr> </table>	Producer	ZČÚ v Plzni	Director	Pavel Bartovský 728 639 388	UPM	Tereza Bartovská 720 182 006	Nearest Hospital	373 724 111	Poliklinika Plzeň Doubovka, s.r.o. Masarykova 1132/62 312 00 Plzeň		<div style="background-color: #cccccc; padding: 20px; border: 1px solid #000;"> <h3 style="margin: 0;">VOLAVKA - Day 1 (1/2)</h3> </div>	<p style="text-align: center; font-size: small;">25.6.2023 Day 1 of 2</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Running Food</td><td style="text-align: center;"></td><td style="text-align: center;"></td></tr> <tr><td>SUNRISE</td><td style="text-align: center;">6:15 AM</td><td style="text-align: center;">SUNSET 9:13 PM</td></tr> <tr><td>WEATHER</td><td colspan="2" style="text-align: center;">Day: 25 °C Night: 15 °C</td></tr> <tr><td colspan="3" style="text-align: center;">Mostly Sunny</td></tr> </table>	Running Food			SUNRISE	6:15 AM	SUNSET 9:13 PM	WEATHER	Day: 25 °C Night: 15 °C		Mostly Sunny																								
Producer	ZČÚ v Plzni																																													
Director	Pavel Bartovský 728 639 388																																													
UPM	Tereza Bartovská 720 182 006																																													
Nearest Hospital	373 724 111																																													
Poliklinika Plzeň Doubovka, s.r.o. Masarykova 1132/62 312 00 Plzeň																																														
Running Food																																														
SUNRISE	6:15 AM	SUNSET 9:13 PM																																												
WEATHER	Day: 25 °C Night: 15 °C																																													
Mostly Sunny																																														
<p>PRECALL: 18:00 FOR CREW</p>	<div style="border: 1px solid #000; padding: 5px; display: inline-block;"> CALL 19:30 </div>	<p style="font-size: x-small;">Location (See a map): MB Ranch - 49.782465135770096, 13.420809015342707</p>																																												
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; font-size: x-small;"> <thead> <tr> <th>SCENES</th> <th>SET AND DESCRIPTION</th> <th>CHARACTER #</th> <th>D/N</th> <th>PAGES</th> <th>LOCATION/NOTES</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Vyletní chata - Zahrada <i>Emo vychází ven z chaty na zahradu kde si sedne a hledí před sebe na les.</i></td> <td>1</td> <td>D</td> <td>2</td> <td rowspan="2">MB Ranch: V Parezi 525, 330 08 Zruč-Senec</td> </tr> <tr> <td>2, 4</td> <td>Vyletní chata - Obyvací pokoj <i>Emo spolu s Viktorem večerí a pak se pohádají, Vlasta je sleduje z venku (V.O.)</i></td> <td>1, 2</td> <td>N</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>3, 5</td> <td>Vyletní chata - Zahrada <i>Vlasta (V.O.) Emu a Viktoru z venku přes okno sleduje.</i></td> <td>1, 2</td> <td>N</td> <td>1.2</td> <td rowspan="2">MB Ranch: V Parezi 525, 330 08 Zruč-Senec</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Vyletní chata - Obyvací pokoj <i>Viktora z venku střelí šíp, Emo je u něj.</i></td> <td>1, 2</td> <td>N</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>			SCENES	SET AND DESCRIPTION	CHARACTER #	D/N	PAGES	LOCATION/NOTES	1	Vyletní chata - Zahrada <i>Emo vychází ven z chaty na zahradu kde si sedne a hledí před sebe na les.</i>	1	D	2	MB Ranch: V Parezi 525, 330 08 Zruč-Senec	2, 4	Vyletní chata - Obyvací pokoj <i>Emo spolu s Viktorem večerí a pak se pohádají, Vlasta je sleduje z venku (V.O.)</i>	1, 2	N	2	3, 5	Vyletní chata - Zahrada <i>Vlasta (V.O.) Emu a Viktoru z venku přes okno sleduje.</i>	1, 2	N	1.2	MB Ranch: V Parezi 525, 330 08 Zruč-Senec	6	Vyletní chata - Obyvací pokoj <i>Viktora z venku střelí šíp, Emo je u něj.</i>	1, 2	N	1																
SCENES	SET AND DESCRIPTION	CHARACTER #	D/N	PAGES	LOCATION/NOTES																																									
1	Vyletní chata - Zahrada <i>Emo vychází ven z chaty na zahradu kde si sedne a hledí před sebe na les.</i>	1	D	2	MB Ranch: V Parezi 525, 330 08 Zruč-Senec																																									
2, 4	Vyletní chata - Obyvací pokoj <i>Emo spolu s Viktorem večerí a pak se pohádají, Vlasta je sleduje z venku (V.O.)</i>	1, 2	N	2																																										
3, 5	Vyletní chata - Zahrada <i>Vlasta (V.O.) Emu a Viktoru z venku přes okno sleduje.</i>	1, 2	N	1.2	MB Ranch: V Parezi 525, 330 08 Zruč-Senec																																									
6	Vyletní chata - Obyvací pokoj <i>Viktora z venku střelí šíp, Emo je u něj.</i>	1, 2	N	1																																										
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; font-size: x-small;"> <thead> <tr> <th>#</th> <th>CAST</th> <th>CHARACTER</th> <th>MU</th> <th>SET</th> <th>SPECIAL INSTRUCTIONS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Barbora Mudrová</td> <td>Emo</td> <td>19:30</td> <td>20:00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Vojtěch Hájek</td> <td>Viktor</td> <td>19:30</td> <td>20:00</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			#	CAST	CHARACTER	MU	SET	SPECIAL INSTRUCTIONS	1	Barbora Mudrová	Emo	19:30	20:00		2	Vojtěch Hájek	Viktor	19:30	20:00																											
#	CAST	CHARACTER	MU	SET	SPECIAL INSTRUCTIONS																																									
1	Barbora Mudrová	Emo	19:30	20:00																																										
2	Vojtěch Hájek	Viktor	19:30	20:00																																										
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; font-size: x-small;"> <thead> <tr> <th colspan="2">PRODUCTION NOTES</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="width: 70%;"></td> <td>Asistenty případně kontaktuji i přímo jejich nadřazené pozice s dalšími podrobnostmi, kontakty jsou níže</td> </tr> </tbody> </table>			PRODUCTION NOTES			Asistenty případně kontaktuji i přímo jejich nadřazené pozice s dalšími podrobnostmi, kontakty jsou níže																																								
PRODUCTION NOTES																																														
	Asistenty případně kontaktuji i přímo jejich nadřazené pozice s dalšími podrobnostmi, kontakty jsou níže																																													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; font-size: x-small;"> <thead> <tr> <th>POSITION</th> <th>NAME</th> <th>PHONE</th> <th>IN</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Director</td><td>Pavel Bartovský</td><td>728 639 388</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Skript, AD</td><td>Klára Myšková</td><td>776 445 442</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Set PA</td><td>Tereza Bartovská</td><td>720 182 006</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Dir. of Photography</td><td>Pavel Sýkora</td><td>777 793 762</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Zvuk</td><td>Jiří Fenišnets</td><td>725 401 473</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>1st AC</td><td>Jakub Levý</td><td></td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Best Boy Grip</td><td>Luďkáš Pletscher</td><td>731 444 001</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Key Makeup Artist</td><td>Olga Myšková</td><td>776 445 442</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Driver</td><td>Pavel Bartovský st.</td><td>724 111 443</td><td>18:00</td></tr> <tr><td>Key Costumer</td><td>Olga Myšková</td><td>776 445 442</td><td>18:00</td></tr> </tbody> </table>			POSITION	NAME	PHONE	IN	Director	Pavel Bartovský	728 639 388	18:00	Skript, AD	Klára Myšková	776 445 442	18:00	Set PA	Tereza Bartovská	720 182 006	18:00	Dir. of Photography	Pavel Sýkora	777 793 762	18:00	Zvuk	Jiří Fenišnets	725 401 473	18:00	1st AC	Jakub Levý		18:00	Best Boy Grip	Luďkáš Pletscher	731 444 001	18:00	Key Makeup Artist	Olga Myšková	776 445 442	18:00	Driver	Pavel Bartovský st.	724 111 443	18:00	Key Costumer	Olga Myšková	776 445 442	18:00
POSITION	NAME	PHONE	IN																																											
Director	Pavel Bartovský	728 639 388	18:00																																											
Skript, AD	Klára Myšková	776 445 442	18:00																																											
Set PA	Tereza Bartovská	720 182 006	18:00																																											
Dir. of Photography	Pavel Sýkora	777 793 762	18:00																																											
Zvuk	Jiří Fenišnets	725 401 473	18:00																																											
1st AC	Jakub Levý		18:00																																											
Best Boy Grip	Luďkáš Pletscher	731 444 001	18:00																																											
Key Makeup Artist	Olga Myšková	776 445 442	18:00																																											
Driver	Pavel Bartovský st.	724 111 443	18:00																																											
Key Costumer	Olga Myšková	776 445 442	18:00																																											

Obrázek 43 - denní dispozice z filmu **Volavka** (r: Pavel Bartovský, 2024)

Příloha 9: Volavka – Hrubé Color Palett z coloringu filmu

Obrázek 44 - Color Palette 1 z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

Obrázek 45 - Color Palette 2 z filmu *Volavka* (r: Pavel Bartovský, 2024)

Příloha 10: Volavka – Prezentace filmu